

8692

శ్రీ రస్తు.
శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

రుక్మిణీపరిణయ కావ్యము.

అనునీగ్రంథము

శ్రీవేంకటగిరి సంస్థానాశ్రిత

మణిగొండ వేంకటరమణ కవిచే

సంస్కృతమునుండి యాంధ్రీకరింపబడినది.

చెన్నపురి.

చదలువాడ సుందరరామశాస్త్రిలవారి

శారదాంబావిలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రకటింపబడినది.

1911.

శ్రీరస్తు.

రుక్మిణీపరిణయకావ్య

విషయసూచిక.

పుటసంఖ్య.

౧ మంగళాచరణము.	౧
౨ పుస్తకాంతములు.	౫
౩ కథాప్రారంభము.	౧౧
౪ ద్వారవతీపుర వర్ణనము.	౧౧
౫ రుక్మిణీపత్నిసందేశ వర్ణనము.	౧౧
౬ కుంజినపురప్రవేశ వర్ణనము.	౧౪
౭ రుక్మిణీహరణ వర్ణనము.	౧౬
౮ యుద్ధ వర్ణనము.	౧౮
౯ ద్వారకాగమన వర్ణనము.	౨౦
౧౦ మూలమాధ ప్రాపవనప్రవేశ వర్ణనము.	౨౨
౧౧ సూర్యాస్తమయ వర్ణనము.	౨౧
౧౨ చంద్రోదయ వర్ణనము.	౨౩
౧౩ సూర్యోదయ వర్ణనము.	౨౫
౧౪ ద్వారకాపురప్రవేశ వర్ణనము.	౨౭
౧౫ మూలమాధవవన వర్ణనము.	౨౯
౧౬ వివాహాపక్రమణికా వర్ణనము.	౩౧
౧౭ బ్రహ్మాదిదేవతా వర్ణనము.	౩౬
౧౮ రుక్మిణీకృష్ణుల వివాహ వర్ణనము.	౪౩
౧౯ సముద్ర వర్ణనము.	౪౫

2

౨౦ శ్రీరుక్మిణీకృష్ణుల యవయవ వర్ణనము.	౪౭
౨౧ వసంతర్తు వర్ణనము.	౫౯
౨౨ శ్రీష్ఠర్తు వర్ణనము.	౬౨
౨౩ వర్షర్తు వర్ణనము.	౬౪
౨౪ శరదృతు వర్ణనము.	౬౫
౨౫ హేమంతర్తు వర్ణనము.	౬౬
౨౬ ప్రద్యుమ్నకుమార జనన వర్ణనము.	౬౭
౨౭ గ్రంథసమాప్తి మంగళము.	౬౯
౨౮ గ్రంథాంతపద్యములు.	౭౦

రుక్మిణీపరిణయ కావ్య విషయసూచిక

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీప్రసన్న పాండురంగ విత్తలేశాయ నమః.

రుక్మిణీ పరిణయ కావ్యము.

శ్రీమత్కృష్ణదత్తపాణివ్యాసపూర్ణప్రియాభిధశిష్యం మగ్గురువర్యం
శ్రీమత్సర్వజ్ఞసచ్చాస్తోత్కరామౌజిషత్పుదముద్యత్సత్త్వగుణాభ్యమ్
శ్రీమత్పూర్ణాపురీశారాధనాలోలచిత్త మహం వందే సుశుభాక్షే
శ్రీమన్నాగేశ మార్యం మూళగిర్యన్వయామ్బుధిచన్ద్రం సద్గుణసాన్ద్రమ్.

(మంగళాచరణము.)

శా. శ్రీరామాశుభదేక్షణోత్పలదళశ్రీదాయ సత్యాశ్రయం
దారాజచ్చభలక్షణాంచిత్రుడు రాధాంచచ్చకోరీమహా
దారుం డోహరివక్త్రచంద్రుడను వొండకో రాజగోపాలకృ
ష్ణా రాజోత్తమ యాచఘాప నిరతాన్లదంబు నీ కిచ్చురణ. ౧

ఉ. తాలిమి నాభువక్షమునఁ ♦ దాదయఁ బొల్పున నిచ్చి భక్తదో
మాలి గణింప నీయక శుభావలిఁ గూర్చుచు నాభు నెప్పుడుం
బోల ననన్యయోగ్యగతిఁ బూజి ♦ లొనర్చెడు లక్ష్మీ రాజగో
పాలకకృష్ణయాచనరఃపాల శుభం బిడు నీకు నిచ్చురణ. ౨

సీ. సషడంగవేదోక్తిచతురాస్యః జతురాస్యః

బాలితసర్వగీర్వాణి వాణిః

దతచరాచరజగత్ప్రాణు జగత్ప్రేమః

భావసగుణమణి ♦ బవనురమణి

శేషిసత్త్వవిశేషాత్తు శేషునిఁ

బరిహృతవృషగర్వుఁ • బక్షివర్వు

సద్భక్తజనమనఃశృంకరు శంకరు

రుద్రునిభామఁ గాఁగుణ్యసీమ

వరుస విఘ్నేభవంచాస్య • నరగజాస్య

వ్యాసవాల్మీకిముఖ్యగీర్వాణకవుల

సమర సన్నేయపాతనాద్యాంధ్రకవులఁ

దలఁచి మ్రొక్కెద మత్కృతి • తనరుకొటకు.

సీ. వివిధసాంగోపాంగవేదస్వరూపతా

సుభ్రాజ తిక్కనఁసోమయాజి

కవితాప్రవీణతాంకలనకావ్యవినుత

స్తుతిరాజి తిక్కనఁసోమయాజి

హరిహరనాథాఖ్యపరతత్త్వసేవనా

సుఖభాజి తిక్కనఁసోమయాజి

వేదాంతవిద్యావివేకజ్ఞాబ్జజ

సుతరాజి తిక్కనఁసోమయాజి

వ్యాసవాల్మీకిరచితగీర్వాణభార

తోత్తరరఘుత్తమచరితాంధ్రోక్తివిరచ

నామభివీరాజి తిక్కనఁసోమయాజి

మించి నామధిఁ గృప వసియించుఁ గాత.

ప. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబును సుకవిజనపండనంబునుం గావించి,

సీ. మహితవిద్యాప్రాధిమవిజితఫణిరాజు

వాదిరాజు జితన్యవాదిరాజు

హయనదనప్రసాదాసాదితాళుల

విద్యాసమాజ్జితవిమలకీర్తి

క్షమరుక్మిణీశవిజయమహాకాన్యంబు

దేవభాష రచించెఁ దివిరి యందుఁ

బరికించి రుక్మిణీపరిణయభాగంబుఁ

గొని తెనిగించెదఁ గొమరు మిగుల

రాజగోపాలకృష్ణండు రమణ గథకు

నాయకుడు గాన నొనరింతు నాయకునిగ

రాజగోపాలకృష్ణుని రహిని గృతికే

సరసు లెల్లరు తగు నని సప్తతింప.

సీ. ఆత్రేయగోత్రపవిత్రుఁ డాపస్తంబ

సూత్రుండు మధ్వార్యసుమతజనితుఁ

డల మణిగొండవంశాంబుధిచంద్రుఁ డా

కృష్ణార్జ్యసూనుండు గృష్ణభక్తుఁ

డెన్న మూలగిరినాశేశార్యశిష్యుఁ డా

నన నెగడినవాడ నట్టి నేను

వేంకటరమణాఖ్య విదితుండను బ్రసన్న

పాండురంగకృపావిభాసితుండ

రహిని రాభృషణ్ణి రాఘవార్యుడు బుధ

వరుడు ప్రీతి దోడుపడంగ గడఁగ

దెలిసినంతపట్టు పలికెద నీకృతి

బ్రోవ గోరువాడ బుధుల గవుల.

సీ. లక్ష్మీనరస్వతుల్ లక్ష్మీంప నిచటనే

కలిసి యుండుట చూడఁ గంటి మనుచు

భాన్విందురోచులు ♦ భావింప నిచటన

కలిసి యుండుట చూడఁ ♦ గంటి మనుచు

దండధరేంద్రులధర్మబు లిచటన

కలిసి యుండుట చూడఁ ♦ గంటి మనుచు

విత్రేశబలివిధుల్ ♦ ఖత్తుగ నిచటన

కలిసి యుండుట చూడఁ ♦ గంటి మనుచు

బుధులు పొగడ విద్యాధనంబులును వీర్య

కీర్తులును దండరక్షణకర్తృతయును

గలిసి యీవియుఁ దమయందుఁ ♦ గలిసి వెలయ

వఱలు చుందురు వెలుగోటివంశ్యనృపులు.

వ. అందు.

సీ. ఏమాన్యుప్రప్రపిఁతామహుండు హరిహ

రాలయ నిర్దాతయై నుతిఁ గనె

నేమహామహుప్రపిఁతామహుండు రథాళిఁ

దిరువీధుల రచించి ♦ తేజరిలై

నేమహీనాభుపిఁతామహుం డల స్వర్ణ

నాముడై సార్థకఁ నాముఁ డయ్యె

నేరాజవరుతండ్రి ♦ యెసఁగ సర్వజ్ఞాఖ్య

సార్థకంబుగ భువి ♦ సరవిఁ బొల్పెఁ

బుద్ధిపాత్రానుజాతసన్నిత్యబంధు

యొక్తి నెవ్వండు ధర నేలు ♦ చుండు నతఁడు

వఱలు వెలుగోటిరాజగోపాలకృష్ణఁ

డల మహారాజవిరుడుండు ♦ యూచవిభుండు.

- ః. శ్రీలసితుండు వాక్పియుఁడు • చిత్తజవర్ధనమూర్తి మస్తమో
వ్యాలవిపుండు రాజు విబుధావనుఁడు • సమవర్తియుఁ రసా
ఘాలయముఁ ధనేశ్వరుఁడు • నౌ ననిత న్బభు లెన్న రాజగో
పాలకకృష్ణయాచనర • పాలకుఁ జేలు మహిఁ శుభోన్నతిఁ. ౧౧

————— (సప్త్యంతములు.) —————

- ి. ఏవవిధగుణతతికిని, శ్రీవనజాతాంఘ్రిపద్మ • నేవారతికిఁ
నేవితగోరీపతికిని, బావనసుకృతికి నితాంత • వరశుభవృత్తికిఁ. ౧౨

- ి. హరిహయజనయతహయసకు
హరిహయవరహ స్తినత్త్వహ స్తిచయసకుఁ
నరపాలననిపుణునకును
నరసారథిచరణశరణు • నకు సుగుణునకుఁ. ౧౩

- క. గురుధైర్యమేనునిభునకు, వరవేంకటగిరిపురాధి • పప్రభునకు శ్రీ
కర వెలుగోటినునంశీ, యరాజగోపాలకృష్ణ • యాచవిభునకుఁ. ౧౪

————— (కథాప్రారంభము.) —————

- వ. అంకితంబుగా నారచియింపఁ బూనినగుక్తిచీపరిణయకావ్యంబునకుఁ
గథాక్రమం బెట్టి దనిన. ౧౫

- క. వరవేంకటగిరినాయక, వర పంచనహస్రసైన్యపతి వినుతగుణా
కర వెలుగోటినునంశీ, య రాజగోపాలకృష్ణ • యాచమహీశా. ౧౬

- వ. అనధరింపుము. ౧౭

————— (ద్వారవతీపురవర్ణనము.) —————

- క. సకలైహికవిభవాము

త్రికసౌఖ్యద్వారభూతుఁ • గృష్ణఁ బడయుటఁ

బ్రకటితమై రాజులైడు

నొకపురి ద్వారవతి నాగ • నొప్పుగ జగతిఁ.

క. ద్వారపతి యనుచుఁ బిలుతును

వారక స్ఫూటికకవాటఁ నగపిహితలప

ద్వారపతి సదావివృత

ద్వారపతిఁగ నుదిఁ దలంచి యారయువారల్.

౧౯

తే. గీ. అరయ వివృతంబ యయ్యును ధ్వారపయము

వరమనోజ్ఞహరిన్ద్రణిఁ ద్వారబంధ

కాంతిచే బిహితంబుగఁ గాన వచ్చు

దాన నెటు లెన్న నగు దాని ధ్వారపతిఁగ.

౨౦

ఉ. రాజునైన జసాధనికఁ రద్యుతీ క్షీరధిఁ బోలునీరధిఁ

భ్రాజిత శేషముఖ్యునిఁ వారవృతం బయి దుష్టదూరమై

తేజరిలుం గణింపఁ దెలిఁ దీవి యనన్ నిజదీప్తి నెంతయున్

దా జగమందుఁ దత్పుర ముఁ దారత మాధవసన్నిధానమై.

౨౧

ము. అరిసేనాను లనేకు లాపురి జగీఁ పాయత్తులై చేరుచో

వరజాంబూనదవప్రరత్నరుచులఁ భ్రాంతిఁ స్వరూపంబులఁ

శరఖడ్గాదికపాణులం గని భయోఁ చ్ఛాస్వసంబులం బాఱఁ జొ

త్తును వేగఁ బ్రతియోధులంచు దిశలఁ దోడ్తోఁ బరుల్ నవ్వఁగన్.

తే. గీ. లలి సుముక్తాళిరాజతాలయయు నిత్య

సత్యసత్ప్రమోదాశనఁ సత్యమూహ

శౌరిదయిత దుష్టాగమ్య ధ్వారక యది

యల్లనైకుంత మనఁగ నొప్పారె జగతి.

౨౩

క. రత్నావృతవరగోపుర, రత్నావృతప్రసాధఁ రత్నగృహసతీ

రత్నావృతతన్నగరి, రత్నాప్రి బయోధియొప్పె రత్నకరమై.

క. ముక్తాళులల సాగర

ముక్తమూలై చేరుచుండుఁ బురి గుహసేవఁ

ముక్తాశులు భవసాగర

ముక్తము లొచును వికుంతపురిఁ జేరుక్రియన్. ౨౧

క. ధర వణిజులు ముక్తాప్తికి, వరపోతము లాశ్రయించి • వత్తురు పురికిం
బరసిద్ధులు ముక్తాప్తికి, హరిపవపోతంబుఁ జేర • స్సరుదెం త్రటకున్.

తే. గీ. అల హరిపురంబు పరిధీకృతాంబుధి యిత

రుల కగమ్యం బని విని నిఘోసాఘచింత

చే జరాసంహితశరీరనీముఁ డగుచుఁ

దనదుపేరు మాగధుఁడు సార్థకము సేసె. ౨౨

తే. గీ. ఘనతఁ గావ్యోచితశ్లోక కాంక్ష భావ

విదులు బుధులు నదాన్యులు • పదపదములఁ

గడఁక విద్వజ్జనానందశరవర్షార్థ

ముల విచారించు చుందురు • మురరిపుపురి. ౨౩

ఉ. కూరిమి శంకరుండు జనకోటి కొసంగెను నేమహాత్మునే

త్వారకమంత్రరాజమునఁ • దగ్ధయు నెవ్వనిపాదవారిచే

సారతరంబుగా నెగడ • సాగెను గాళిక యట్టిశౌరి తా

నే రహి నిల్చె ద్వారవతి • నెన్నికఁ గాంచదె యద్వితీయయై.

మ. నగరీవారవహూరథస్థుడయి కంఠదర్పండు భూచాపమున్

దగ సారించి కటాక్షనీలసళినాశ్రవ్రాతముల్ గుచ్చి బల్

వగలం బొంఘులఁ గట్టుచుండు స్థితరుక్మాశంబుల్ బోధతిన్

మొగి నెన్నంగ సమానులున్ వికలులై మోహాహృతుల్ గా వడిన్.

తే. గీ. ద్వారక స్వగోపురాఘకళారాధి దివము

బాటు నందేమి చిత్రము • తత్పరి తన

యంతరంగంబున ముకుందు • నఖలతీర్థ

రాజములఁ గల్గి తత్సేవ • రాజిలుటను. ౩౧

సీ. వరయోగిజను ల్లు ♦ ద్వారక హరిజప
 బ్రహ్మత్రుధారులై ♦ రత్యధీశు
 ధనువును బుష్పీకృతంబుగాఁ దద్వర
 బాణాళిఁ బంచత్వభాజనముగఁ
 దత్సచివుని వసంతం తం వసంతం పశ్య
 యనుచు నవ్వునటుగా ♦ నతనిమిత్తు
 క్షయభాజనునిఁ గాఁగఁ ♦ గడిమిఁ దదనుగుల
 మాధుర్యగుర్యవాజ్జహితములు గ
 వరుసఁ దత్సేన నబలనై ♦ పరఁగునటులు
 పొనర వాని ననంగీకృతునిఁగ నిటులు
 నిశ్చలాత్మకులై స్తరునిం బరాజి
 తునిఁగఁ జేసి చరించు చుండురు తపముల.

32

తే. గీ. ఎనయ మన్తభు సబలు ఒండుంచి యతని
 దలుత శ్రీకృష్ణుషును శ్రీదయితపాద
 వనకుహధ్యానమాత్రస్థ ♦ నెనరిచి పురి
 యతులు విహరింతు కామజయైకలీల.

33

మ. స్తరునిం దర్పకుఁగాఁగఁ దద్ధితు జగత్సమ్మోహకుంఁగాఁగఁ ద
 ద్వరసేనం బ్రమదాళిఁగాఁగ సుమనో ♦ భావ్యంబుఁగాఁ జాపము
 శతరాజ్ విషమంబుఁగాఁగ సుమనఃస్సంసేవ్యుఁగా సూతు నెం
 చి రమించుం బురిఁ గాముకాళి తగఁ దత్సేనావశస్వాంతమై.

34

తే. గీ. అమలమాల్యానులేపహారాంబరములు
 సెలఁగ వారాంగనలు శుచిస్థిత లరుగఁగ
 యామికులు నుదిలేందు తేజోతిరిక్త
 లగుట గుర్తింపఁగా నేరరైరి పురిని.

35

మ. వరశాస్త్రంబులు విన్నుఁ బాడుచు మదిఁ బావించుచుం భక్తిఁ ద
చ్చరణాంబులఁగొల్పుచు సతతమర్చి నేయుచు దాస్యముం
గరిమంజూపుచు సఖ్యముం గొలుపుచుఁ గామించియాత్తార్పణం
బు రహిం జేయుచునుండు రల్లపురిఁ బెంపుబొంది కృష్ణార్చకుల్.

మ. తగుతద్వప్రబహిర్గతాభి జలముఁగ్దత్తాంబులఁ స్వాతిఁ బెం
పు గనుఁ శుక్తి పుటంబులఁ జరగఁజేఁ ముక్తామయంబై రహిఁ
దగ హస్తాబ్జపుటాళిఁ గృష్ణజలముఁగ్దత్తార్థవార్యాప్తిఁ బెం
పు గనుఁ విష్ణుకులాభి తత్త్వ గామునఁ ముక్తామయంబై బలే. 32

తే. గీ. పురి సుధర్మ పుంజావనఁ మూలభూతఁ
గృష్ణునిఁ గృతాధివాసుఁగా నెఱిఁగి యింద్రుఁ
డాత్మ పురిగతి సభకు నా ననుభయమున
స్వనభ నలసుధర్మాఖ్య నొసంగె హరికి.

32

మ. స్వసుతుంగోర్చి కరానుష క్తవిలసఁ చ్చక్రాంకశంఖాంచితం
డు సురత్నానృతగాత్రవాస్యనిమిషం దుఁ ఘేనలేపాంగుఁడై
పన స్వాసక్త జితౌఘపాపహరుఁ డొప్పక యోగిజాహ్వాత్సవుం
డు సముద్రుండు పురింబుఁ బ్రోచు నలకృష్ణం బోలుచుఁ జేరువఁ.

మ. పురి సచ్చక్ర గరాళిపుష్పకటకఁ భోగీంద్రభోగాస్పదఁ
వరదృక్పానగ తేంద్రియఁ గనకసఁ ద్వప్రాతిపీతాంబరఁ
గురుతఁ స్వోదరవాసిహంసగమనఁ గొల్పి సుధర్మావహాఁ
బరమాకార సముద్రమధ్యగ సురల్ పద్మాధరానిగితఁ. ౪౦

క. పురి యంగనాలమును ముఖ
సరసిజము దరస్థితమధునరస మలకబం
భర మంగనాస్తరాస్త్రా
త్కరము కలిమి విశ్వమోహకర మగు నెఱుడు.

౪౦

క. కలశాలికంతసంచయ

విలసచ్చభదకమనీయ వివిధోన్నతన

త్కలశాలికంతసంచయ

విలసితగృహనీకర మగుచు ♦ వెలయుఁ బురి రహిం.

౪౨

ఆ. వె. పరమ మాశ్రమంబు ♦ బురిఁ బొంద రమ సర్వ

దానములను సర్వదాజనములు

తృప్తి వొందు చెలమి ♦ దివిని బోలఁగ శ్రమ

మెఱుంగ కుందు రచట ♦ నెల్లగతుల.

౪౩

తే. గీ. ధరణి గాళిక శ్రుతిసంగతస్వకోటి

మాత్రగుణముచేఁ బురికి నమ్రములు యగుచు

వడి నవద్యసంఛాదన వైఖరీజ్ఞ

కాన ధరియించె ధనురనుకార మమర.

౪౪

చ. తతవరభిత్తిరత్న ఫలితప్రతిరూపవిచిత్రచిత్రమా

నితములు వాసుదేవగృహిణీగృహముల్ నవరత్న రోచుల

సతతము రంగసంచయసుసంగమునన్ రమణీయ మాప్రదే

శతతి ధరించెనో యనఁ బ్రజానయనోత్సవకారు లొఁ బురిం.

మ. ప్రియనృత్యం బొనరించు కేకితతిచేఁ ♦ పెం పొందు సాధంబులం

బ్రియ మార్క రుచిరాద్రిశృంగమతితో ♦ వే వ్రాలుచుం జెంత నా

రయఁగాఁ దమ్మును గ్రమ్మునీరధరగాత్రంబుం దగం జమ్మెడున్

రయ మారం బురికేతువుల్ నిజపటవ్రాతానిలప్రాహతిన్.

౪౫

చ. విమలమహానువర్ణవర వేష్టనమున్ ద్యుతిదీపితాభ్రవి

ద్రుమహరినీలముఖ్యగుణధుర్యవినూత్న నవోరురత్న శో

భి మహితసాధశీర్షమును ♦ వింత మహిం గపిశీర్ష మన్ననా

మమునను బిల్వగా బుధులు ♦ మానసపీఠి సహింప రాపురిన్.

క. సరసలు విలసద్ధారను

సరసారశిరోధర లగుఁసరసిజవదనల్

వరనయనైపుణ్యనయన

సరసిజజితపురుషవరలు • చరియింతు పురికా.

౪౮

తే. గీ. తగ నవననోష్ఠదంతక్షతములఁ జూచు

నవతికి దురంతచింతను • యువతి కన్య

కద్ది దాచ నేరమిని దురంతచింత

నిట్లు లాపురి ఫలసామ్య • మిచ్చు చుండు.

౪౯

————— (రుక్మిణీపత్ని)సందేశ వర్ణనము.) —————

క, అంబుజనయనుఁ డెలమి నన

యంబు జనంబులను బ్రోచు • చాపులతో నా

యంబుజనితపురి నిండుప్రి

యంబు జనింపంగ నుండునంత విదర్భకా.

౫౦

క. అంచితగతి భీష్మకసుత

పంచాగ్రజయుక్త యొసఁగి • పత్ని మొకద్విజం

బంచాస్త్రమాత రుక్మిణి

పంచెను హరికథకు నన్నువంచన విని తాకా

౫౧

వ. ఇట్లు పంచి కృష్ణు నుద్దేశించి తనమనంబున.

౫౨

మ. అల భక్త్యంగనఁ గూడి దృగ్మమము నాభ్యావర్తముం బాణిప

జ్జలజంబుక శ్రవణాద్రాదంబు ధరహాస సిగ్ధఫేనంబు న

ద్వలిసుభ్రామహితోర్తి కేశచయశైవాలంబు పొల్చువి

త్థలపద్మాకరమందు చిత్తనృప క్షీడల్ సేయు మశ్రాంతము. ౫౩

మ. ఇను హస్తాబ్జమ విత్థలాంఘ్రిభిఘ్నికా • దృక్కైరవంబా తదా

స్యనిశేఘ్న జలచిత్తచోర యలకాభ్యుధ్వాంతముఁ జిహ్వా యకా

- ఘనమండూకమ తత్కథాజలధి వక్షం ఒకకవాటరబ యా
తనిహృదేహము నచ్చుకోదితము శ్రోత్రంబా విడం బోకుడి.
మ. విను భ్రాంతాత్మ వినింద్యజంతుశతముఁ విఞ్నాత్రపాత్రంబునై
చనుమర్త్యాధమగాత్రమందు రతి నోజ్జ వీడుమా విత్తలే
శుని నీలోత్పలవర్ణ నిత్య స్వవశుఁ ♦ శుద్ధాత్మని జేరు ప్రీ
తిని వే నిర్మలవిగ్రహుఁ న్రజవధూత్పస్థానముజ్జ్వలభక్తుఁ. ౧౧౧
- శా. నాలీకాశనమారశంభువిలసన్నా కాలయప్రస్థతుఁ
మాలాలంకరణప్రభావహృతసంతాన్యాంతరగ్రంథినిఁ
గాలీయాహిమదాపహారి మురలీగానాధ్యు గోపాంగనా
లోలాత్తు విడువంగఁ బోకు మనసా ♦ లోకేశుఁ గృష్ణహరిఁ.
వ. ఇట్లయ్యంగ నామణి యయ్యనంగపితం దలంచుచుఁ దదాయత్త
చిత్తమై యుండ నట మున్న గృహీతపత్నీం డగునమ్మేదిసీసురుండు.
క. అవి గొన్ని ద్విజుఁ డటకుం జని
యదిగొనిశాటారి యనుచు ♦ హరిసన్నిధి నె
మ్మది గొని యందింపంగఁ దా
నదిగొని చదువుకొనె శౌరి ♦ యధికప్రీతిఁ. ౧౧౨
- తే. గీ. పురుషుండు గర్భవిభవుండు ♦ పూర్ణుండు మణి
సామవేద్యుండు సామూయ ♦ శాస్త్రధర్మ
పాలకుండు పాత్రదత్తాత్మ పదుండు నయిన
పాత్రునకు దత్త యాకస్య ♦ పరంగ ధన్య. ౧౧౩
- చ. కువలయనాథ కామవశఁ గుల్ పరు లాత్మల నన్ను సీవహం
కవిరచితాంకనం బడయఁ గాచినవా రది సింహయోగ్యన
స్తువు శునకాళి కోరుట కన్యో భవతాపహరన్వపాంగ యా
హవమున సంఠికాగతయఁమానుచరాళులఁ జేయు వారలఁ. ౧౧౪

తే. గీ. దయిత దేహ్యంగజాతసిలయ దయాభి
యంగజాతశోభిత్తో దారరూప
యంఘ్రిసేన నొసంగు మాహానమునందు
నన్నుఁ గైకొను వేగ యనాథనాథ.

౬౦

మ. అరిసంహర యుమేశహంసగమనేంద్రాగ్నాద్విదుల్క మానుల్క
వరశాస్త్రాధ్వరతాప్తు లైనబుధుల్క భావింప కేధిక్కరిం
చిరహిన్ నిక సకలాధినాథుఁ బ్రభుఁ గాంక్షింతులదా నెమ్మనిక
హరి సర్వోత్తమ తావకీనఘననూక్తాసక్తనై ప్రోవవే.

౬౧

తే. గీ. విమల స్వాపచ్చిదోర్జిత విక్రమాఘ
లోకనాథ దయాంబుధి లోకవంద్య
గోపికారక్ష యచ్యుత కూర్చి నన్ను
స్వీయ దుర్దశ దొలగించి వేగ ప్రోవు.

౬౩

తే. గీ. అన్న యశాగుక్తితో నేమి యయ్య యైన
భీష్మకునితోడ నా కేమి పృథ్విరాజ
నంజ్ఞతులతోడి దేమి నీజాయ నైతి
మున్నె కావున నను స్వీయ నెన్నికొనుము.

౬౪

తే. గీ. ఘన త్వదంఘ్రియుగ్ధార్చన కర్తయోగ్య
నెసఁగ నవ్యజనాభోగ్య నీశ నన్నుఁ
గైకొనుము తక్కి తేని యీకాయ మింత
వదలి త్వన్మనోయోగ్యరూపంబుఁ గొందు.

౬౫

చ. అరయఁగ నెల్ల జీవులకు నచ్యుతతాప్తి ప్రసిద్ధ మయ్య నే
వరుని నిరూఢి బొందెను ధ్రువంబుగ నచ్యుతనామ మట్టి ని
న్నె రహి మనంబునం బతిగ నేను వరించిత వీరవర్య శ్రీ
కర చనుదెంచి వేగ ననుఁ గైకొనుమా కొనుమా యశం బిటఁ.

ఉపేంద్రవజ్ర. త్వదైక్యబుద్ధుల్ శిశుః పాలముఖ్యుల్
 త్వదేకపత్ని స్ననుః ♦ దారు పాండవ
 యదూద్వహ కోరెద ♦ కాన పాండవ
 త్వదైక్యబుద్ధుల్ కన ♦ దైత్యు లౌటన్.

౬౭

తే. గీ. మొగి ముకుంద సౌందర్యసముద్ర యిమ్ము
 ఈక్షణం బ్రశిత నగునా ♦ కీయ వేని
 ప్రాణనాథ తుణాశ్రితాభాగ్య మైన
 నిమ్ము దిక్పర వైన నా ♦ కిందిరేశ.

౬౮

తే. గీ. ఈవు దేవ స్వతంత్రుడ ♦ వేను గమల
 నీదు జాయను గావున ♦ నాదుప్రాథ
 నానుసారంబుగ నసజ్జనాభిమాన
 హాని యొనరింపు వై శంబ ♦ ప్రాణనాథ.

౬౯

క. శేషించినసమయమున న
 శేషజగం బుదరమందు ♦ శేర్చి మహాభిష్
 శేషునిపై బండెమశ్రీ
 భూషణ నిను పీడి కోరఁ ♦ బోలునె యన్యన్.

౭౦

చ. హరి సదశావృతంబు లగునబ్జభవాండము లెన్ని యేని యే
 పరమునిరోమకూపముల ♦ భాసితమం బరమాణుల నో
 వరదుడ యట్టిసీతనువు ♦ వర్తిలు నారయఁ బాంచభౌతిక
 స్ఫురితముగా నటం చనుట ♦ చొప్పుడునే తగునే వినంగనున్. ౭౧

— (కుండినపురప్రవేశ వర్ణనము.) —

క. అనునాపత్త్రాలాపము

మనమున హర్షమును బ్రీతి ♦ మల్లడిగొంగుఁగ

గని యరద మెక్కి యప్పుడె

చనియె వడి మాధవుడు నిజప్రియకడుక

29

క. కమలాసందేశంబునఁ

గమలాక్షుం డలరి యరిగెఁ ♦ గడువడిఁ జతురం

గములఁ గొని దరస్థితముఖ

కమలుండై వేడ్క భీష్మ ♦ కప్రభుపురికిఁ.

23

తే. గీ. వచనమాత్రహృతుం డయి ♦ వాసుదేవుఁ

డల్ల బ్రాహ్మణుఁ జేపట్టె ♦ నధికకరుఁ

నట్టియాశ్రితపక్షగుఁ ♦ డమర రుక్మి

ణీకరగ్రహణము సేయుటే కడిదియె.

28

తే. గీ. అమలకమలోదయార్థ ముద్వన్నరీచి

నుచయభాసితసర్వదేశుండు రచిత

నిశిచరోలూకశోకుండు ♦ నెటి దినేశు

గతిని సచ్చక్రమానితగతియు సగుచుఁ

బూర్వసింధూపకంఠముఁ ♦ బొంది వెలిగె.

27

చ. హరి యట దుష్టపూర్ణ మగునానగరిం జొర నొల్ల కొక్కడం

బురమువెలిక వసించె బరముం గన వేడ్కలు తొంగలింపఁగాఁ

బరువిడి వచ్చునాగరకపంక్తుల నాసలి యాపురిం దగఁ

బరువడి గెల్చె నాఁ దనరె ♦ వైఖరిఁ దీరి దృగుత్సవ్రాన్నతిఁ. 2౬

తే. గీ. పౌరు లప్పు డుపాయనపాణు లగుచు

భద్రమూర్తి సౌందర్యసముద్రస్యాంధ్రుఁ

జూచి యన్యులు వ్యర్థు లంచు మది రోసి

విభు హరి సదారు లౌచు నేమించి రెలమి.

22

చ. ఇతఁ డతనుండు కాఁడు గణింపఁగ శ్యామలకోమలాంగకుం
డితఁడు విధుండు కాఁడు మది. † నన్నఁగ వీతకళంకశంకుఁ డీ
యతిసుభగుండు కాఁడు రవి † యాశ్రితలోకదృగ్ ద్రిహారి తా
నితఁడు పురాణుఁడుం బురుషుఁ డీశ్చితదాయయు నద్వితీయుఁడు.

తే. గీ. కమలయే యగు నాపద్మగంధి భీష్మ
తనయ సుభగాగ్రగణ్యుఁ డీతఁడు తదీశుఁ
డిట్టివీరలకలయక † తెలమిఁ గోరు
చున్నమాకోర్కిఁ దీర్చుత † మొగి విధాత.

౭౯

మ. అనువొందం బురుషాగ్రగణ్యుఁ డితఁ డేవాక్షింబ్రియఁ రుక్మిణి
మనభాగ్యంబునఁ బొందెనేని యది హేమం బింద్రసీలంబుఁ గూ
ర్చినయట్లా ప్పెకు నన్యపా లయిన లక్ష్మీంపంగ జాంబూనదం
బున లోహం బతుకంగఁ బెట్టినటుకొఁ † బో యెల్లు కా నున్నదో.

తే. గీ. ఇటులు పౌరులు పల్కుచుఁ † గృష్ణు వినుతి
సేసి నయనోత్సవంబులు † సేసి కొనఁగ
హరియు దయతోడిమఁదస్తి † తాస్య మమర
వారి రంజిల్లఁగాఁ జేసె † నరదుఁ డంత.

౮౦

— (రుక్మిణీహరణ వర్ణనము.) —

తే. గీ. సంచలత్పతాకోజ్జ్వలఁచామకాఘ
మై పరిస్ఫురచ్ఛత్రసహస్రశోభ
మై విచిత్రతూర్యధ్వను † లాశ లంద
నపుడు రుక్మిణికులదై వయాత్ర యొప్పె.

౮౧

క. నృజనకగృహ దేవిఁ గొలిచి

నిజగృహ దేవుఁ గన నరిగె † నెఱిఁ దచ్చగణం

బుజసన్నిధి రథ మెక్కక

నిజహృదయము వొంగ రుక్మిణియు నెన్నడతో.

౫౩

మాలిని. జలజకులజగంధఃస్పర్ధిసౌరభ్య యంత్రే

స్వలనవిలసదక్షిః స్తంభితాన్యాక్షి యశాచు

గలికి విమలపూర్ణాగణ్యలావణ్య త్రోవ

గలభగతి నిజేశుః గామదుః ఖైష్టి చూచె.

౫౪

క. తనతలిదండ్రులకూడిక

కు నడ్డ మాట యుచితంబె కున్యపుల కనుచు

ఘనరోపంబున నెల్లర

ఘనమూర్ఖుల ముంచె స్మరుడు కనదస్త్రముల.

౫౫

శా. దేవ్రాత్మంసుడు భూతముల మదనమండీభూతచిత్తంబు లా

నావేశజనియె స్వతంత్రుడల పుల్లాక్ష్యంబుజోద్భూతహ

ర్షావార్యోదకధార మోదవిపుల్యోద్యద్రోమరాజిబలే

యావైదర్శిని బాణిచే దసరథంబందు వడిం గొంచు దా.

చ. పరిణయ మేటికి మరలఁ బద్మ కనంగ నసాంగదూతికా

చిరవినివేదితార్థ ఘనఃచిత్త సురాగ సుయోగ రుక్మిణి

బరముడు కృష్ణః ధార్తజనబంధుడు శ్రీరమణుండు ప్రితుడై

పరువడి గొంచు వే యరిగె వైరివిదారుడు నిందుపేడుక.

౫౬

మ. పతివక్త్రేందుసమీపలగ్నముదితప్రాంచత్కపోలాభ్య త

న్నతహస్తాంబుజయుగ్మవేష్టితలసంస్తాభ్యాభ్యయు లోకన

న్నత భర్తృసంసయగాహితాంసయుగ సంతోషాభిమగ్నాత్మయై

సతి పాణిగ్రహణాధికోన్సవము గా స్వాంతంబున బొంగె దా.

— (యుద్ధవర్ణనము.) —

చ. మదనవశుల్ మహిశులు సమూనులు వేగ తదీయవిప్రయో
గదహనదహ్యమానులయి ♦ గాత్రము లానలినాటి ముందట
వడలఁగ నిశ్చయించి తగ ♦ భానునివెంటఁ దమంబు పూవున
ట్లదలిచి శౌరివెంటి రయంబున నేగిరి లుబ్ధబుద్ధులై. ౮౯

సీ. రమణ భైష్ణిని బరిఁరంభణం బొసరింపఁ
బూనినకుజనులభుజయుగముల
సాక్షాద్రమాముఖిచంద్రచుంబనవాంఛ
నరుగుదుష్టులయుత్తమాంగములను
లలి ననివ్యచరిత్రఁ ♦ గలసి భాషింపంగ
లోలు తాధూర్తులనాలుకలను
లోకమాతను గూడి ♦ లోలత శయనింపఁ
గోరినఖలులశశీరములను

శౌరిభటులు నిశితశస్త్రాస్త్రచయముల
నటికి తటిగి తెంచి ♦ నరకలోక
వాసి యైవప్రేతవర్గంబుతో శయ్యఁ
బండఁ జేసి రథికబలులు వేగ. ౯౦

శా. సుగ్రీవౌద్ధత సైన్యమాత్రబలుఁ డాచుక్ రక్తపాథోధి న
త్వ్యగ్రాస్త్రానిహితేభవాజితతిఁ దోడ్తోఁ గట్టి ప్రాచీనపం
క్తిగ్రీవుఁ జతుఁ జేసి పొందె భుజశక్తిం బూర్వరాముండు న
వ్యగ్రాస్యఁ వడిఁ బూర్వసీతను స్వకీయఁ బూతవృత్తం దగఁ.

చ. అనుపమశౌరియుద్ధగతి ♦ సాకసమం దమరాళి పొల్చి క
న్గెనుచును శత్రురాజి గని ♦ కొందఱు వల్క్విరి కశ్చి దమ్యతం

వ్యసమదహా యటంచు నపరోఽతిభయాదివనాక్రమీ త్తటం
చెనయఁగ నొడ్లు కశ్చిదహఃఽయీదహాయనికొందఱుఁదగఁ.

౪. శివ నాథాహితమాత కెట్లుపకృతిం ♦ జేసెన్ దగం దీర్చె నే
నవలాకున్ హరివిప్రయోగ మరయం ♦ దద్విప్రయోగంబు నా
యువిదన్ శ్రీదయితుండు తా స్వవిరహఃఽయోగ్యన్ సమవ్యాపినిన్
భువి నశ్లేషకథన్ గొనన్ శ్రుతిచయంఽబుం జక్క రక్షించుచున్
వివిధాశ్లేషకథాశిహోడ ఖలులన్ ♦ వేవేగ శిక్షించుచున్. ౯౩

౫. హరి యాశత్రుసమూహ మున్ముఖశిఖుంఽడై స్వప్రతాపాగ్ని వే
ల్చి రహిన్ రక్తరసార్ద్రతం గన శరశ్రేణీవృతిం జేసి వా
విరి స్వస్థాద్వితపుష్పలాజవృతుఁడై ♦ పృథ్వీశదత్తార్థమున్
సరగం గొంచు స్వకీయఁ గొం చరిగె నిశ్శృంకన్ నిసర్గప్రియన్.

౬. హరి తనజాయఁ గొం చరుగ ♦ నప్పడు తన్లునబంధుదుర్దశం
బరువడి నొందిన ట్లన సృపాలురు కొందఱు కాలుప్రోలువొం
దిరి మఱి కొంద తేచ్చిరి తగన్ విధి దూఱుచు మూర్ఛ గొందఱొం
దిరి శిశుపాలముఖ్యులు మదిం దురపిల్లిరి మోహితాత్ములై. ౯౪

౭. అరయఁగ రిపుసైన్యము శ్రీ
హరిచే దత్సేనచేత ♦ హతమయ్యె నటం.
టరయమి జననీద్రోహుని
నిరఁ జైద్యునిఁ గూడుటయె దహించె ననలమై. ౯౬

౮. రుక్మిణి కనఁ జక్రధరుఁడు
రుక్మిగతి విరోధియై నిరోధించినయా
రుక్మిధనుశ్చలము విఱిచె
రుక్మమయము భావికార్యఃఽరుచి గనఁ బూనన్. ౯౭

తే. గీ. రుక్మిణీరూప యగుసిరి * రుక్మిగృహము
విడిచి చన నంతలో నింద్రవినుతకీర్తి
మురరిపుడు వాని ముండితఃసూర్ధజానింగఁ
జేసె యుక్తంబ కద గతశ్రీకున కిల.

౯౮

తే. గీ. అంతః దరశనేత్రాంత యశస్వకాంత
బహుసహస్రసంఖ్యావనిపాలభంగ
సమ్యగుత్థభాస్వజ్జయఃచంద్రముఖులు
నాత్మదాసీజనులు గాఁగ * నలరె ధైష్ణి.

౯౯

మ. తనయోధుల్ జయకామినీపరివృతుల్ * ధైర్యోర్జితుల్ గర్జిలం
గన నశ్వశి రణాప్తవాజినుల వేడ్కం బొంది హేమాధ్వనిం
దనర్హ హస్తలు హస్తినుల్ కలసి యంత్ర మోదిల్ బృంహిత
ధ్వని భక్తేష్టుడు మున్న చేసె దయితాప్రాప్తంబుగాఁ దత్తతి.

— (ద్వారకాగమన వర్ణనము.) —

క. జలజాతాయతలోచనుఁ

డలంకృతం బగునిజపురి * హయహస్తిరథా
వలితో నామేచకకుం
తల యాప్రియతోడఁ జొచ్చె * దద్దయు వేడ్క.

— (మూలమాధవోపనసప్రవేశ వర్ణనము.) —

సీ. వృక్షరాజంబులు * వివిధపుష్పంబుల

శుకసమితి మనోజ్ఞ * సూక్తితతుల
మలయుకోకిలరాజి * మంజుస్వరంబుల
నాత్మకేకిగణంబు * నృత్తములను
గంధగజావళి * గమనైకచతురత

శైలముల్ చారుసంస్కరవరముల

మణికుట్టిముస్థలగణము సుచ్ఛాయల
హరిణముల్ తరళేక్షణాధికతను

బరంగు చుండ రాజభవనంబుబాగున
నొప్పు చున్న శుభద ధముపననంబు
మాధవుండు వే రమాదేవితోఁ గూడ
వచ్చి మూలమాధవంబుఁ జేరె.

౧౦౨

ఆ. వె. వసుధ విశదరీతి ధైర్యదర్శి బెండిలి
లోన కరము వట్ట లోఁ దలంచి
మూలమాధవుండు ధములమాధవమునఁ
దోడిబంధుజనులతోడ విడిసె.

౧౦౩

ప. అంత.

౧౦౪

— (సూర్యాస్తమయ వర్ణనము.) —

తరువోజ. సురలు మాహేంద్రదిక్కుదతికి వేడ్క
శుభకుండలము రచించుట కాత్మ నెంచి

యరయ వాతాయనం ధైర్యగగనాఖ్య
మాభాజనంబున ధన్విలోఁ జేర్చి

పరితప్త మైన నుపాయంబుతోడ
వడి స్ఫులింగాలితో ధవాలో నైనఁ
బరంగుహేమం బన ధవళి సూర్యుండు

పడెను రాగాంకురైఁ ధపశ్చిమాంబుధిని. ౧౦౫

మ. కరపాలి న్నగపాలి బట్టుకొనియున్ ధగంజాల్పైఁ డబ్బిం బడెన్
గరముం జిత్రమ కా సరిత్తతిని వీఁకన్ శోషిలం జేయు సం
చురుకోపంబున వర్ధి మ్రింగె ననే నే ధనూహింతుఁ బో మ్రింగలే
పరు లాత్మీయజనాపకారుల సమీపం బొందువేళన్ వడిన్. ౧౦౬

చ. రవి సహజాత మయ్యను స్వరాగము ద్రోచి సదబ్జచక్రమా
స్యవరకరాళి విష్ణుపద ♦ మంది కృతగ్రతపుండునై తగ్గ
దివి బ్రతతోర్ధ్వపాదుఁ డయి ♦ దేవవరుం డటఁ జేరె దత్సలం
బపు నటు గాక వాఙ్వి బడె ♦ నం చనుటల్ తగ వౌ నెకో ధరణ్.

తే. గీ. తాపసులఁ దపులను జేసి ♦ ధరణి జీవ
సంబుఁ గర్మముల హరియించి ♦ నలినిసత్పు
కాంతి మాయించురవిపాత ♦ మెంతు మేము
యుక్తమ యటంచు యుక్తిసహోస్తు లరసి. ౧౦౮

చ. ద్యుమణియు వజ్రపాణిదేశ ♦ నొందెను జన్మము మింటిమధ్యమం
దమరఁ బ్రవృద్ధగాత్రుడుగ ♦ నయ్యెను బాళిదిగంతమందు న
స్తమయము నెందె గాపురె విధాత్మనిదేశ మ దెంతవారి కే
ని మఱి యలంఘనీయ మగు ♦ నెమ్మది నెంచఁగఁ జూపె మేదినిఁ.

ఉ. రాగి యనుండు దిగ్భవతిఁ రాజిపయోధరసీమలం గడు
రాగము నుంచి మేరుగిరిరాజము చాట దిగంగనాళి సాం
ధ్యాగతపక్షి రావములఁ వ్యాజమునన్ విలపించె నాఁ దమో
యోగము వేయనంతరమఁ యొందినమూర్ఖ యనంగఁ బొల్పె నా.

చ. వననిధిహృత్పదంబు తలఁపన్ మఱి సంధవలీకృతాంబు వౌ
తనప్రతిరూప మేర్పడఁగఁ ♦ దా నటఁ జూచుచు శాంతుఁ డెల్లెడన్
జనహృదయంగముం డగుచు ♦ శ్లోఘ్యతముం డగుఁ గాదె యంచుఁ
[దా
నును గడు శాంతిఁ బూని తపఃనుండు పయోనిధిఁ జొచ్చె నంతటన్.

శా. తో నజ్జాళినితాంతమిత్తుఁ డలమిఁత్రుం డస్తముం బొందఁ బ
దాసీకం బమలాంబులొందియుఁ దదాస్యవ్రాతముల్ కాంతులన్

హీనంబై మొగిడె విసమ్మడు ప్రియుం * డెన్నంగ సంపన్నతా
నూనాస్యంబున తేని ముద్ర యిడుఁ గాఁదో చిత్రరీతి భువి.

1. కంజ మాకంతోడకంబుల వసించి

హృద్గతమధుకరంబుందలలితో

ఝంకార మద్దిరఁమోఁకారమై యొప్పఁ

గలితకంటకకంటకములు నెలయుఁ

మంత్రార్థచింతమై * మాటికిఁ దల యూఁచు

కరణి నీషత్కంపిశిరముతోడ

హంసాఘశిక్షితం * బై తాపనుని బోలి

మదిలో విధాత్పునిఁ * బదిలపటచి

కూర్చి మిత్రోదయంబును * గోరి కడఁక

నానిశంబును దాఁ దప్ప * మాచరించు

చున్నదియ పోలఁ గనుపట్టె * వన్నె దక్కి

ధాత్రి నిటు లుండ వగు మైత్రి * మిత్తునెడల.

౧౧౩

————— (చంద్రోదయ వర్ణనము.) —————

తే.గీ. రవి యపరదిగ్యువతిఁ జేరి * రాగ మొందఁ

బ్రాగ్దిగంగన ఘనరోషఁరక్తమును ని

బద్ధనీలభ్రకుటియునై * వక్త్ర మొనర

నిలిచె నాఁ గ నవేందుమణిడలము వొలిచె

౧౧౪

తరువ్రాజు అల శశి ముక్ ప్రాగ్దిగంగనఁ గూర్చి

యటకు సరిధికిఁ దారఁ కాళులఁ బనిది

యలరు చామిఁదఁ దడిదొడ్డులఁ తొంగి

యవ్యదిక్సంగజఁవ్యస్ఫురతోఁ మ

తులితమంబును ♦ దోస మాయించి

తుంగకరంబులతో దానిఁ దాడి

సులలితాస్వాభోజచుంబనార్థముగ

జోక మీఁదికిఁ బ్రాకఁ ♦ జోచ్చెను నిజము. ౧౧౧

మ. అల దిగ్భామలు చంద్రకోమలకరాః ఘాతాంగసంగంబుచే

నెలమిం బొంది తమంబును విడిచి తా ♦ రిందుం బ్రయుం గా జనం

బులు నిట్రించుతేజ్జీ వరించిరి తమి ♦ బొల్పొంద నిమ్మేదినీ

స్థలి నెప్పు గణియిరిత్రె నూత్నవిషయాశీర్ వాపసంసుంబులఁ.

తరువోజ. సరసుఁ డావిధుఁడు ప్రాగ్జలధిన్నానంబు

సలిపి ఫేనం బనుచందనం బలఁది

కరము స్వాంకం బలంకారమూల మగు

ఘననీలతలకంబు ♦ గాఁగఁ దారాఘ

వరహార మొంది నభం బనుకబరి

బట్టి కౌగిటఁ గరపంక్తితోఁ జేర్చి

చిర రాగమునను రంజిల్లుఁగాఁ జేసి

చెలిఁ బ్రాగ్గంగనఁ ♦ జేరి ముద్దియె. ౧౧౨

చ. అల యుదితోర్ధ్వరశ్మిని శశాంకునిఁ గూడి సతారమై తగ్గ

వెలుగునభంబు స్వర్ణపరివీతసురాధిపనీలమధ్య మా

విలసితకంఠభూషను ఛవిం దగుహారముఁ బొంది మించునా

జలరుహనాభువక్షముపసక గణనీయతఁ గాంచె నెంతయుఁ.

తరువోజ. సలిలపాహవృతసర్వభాగంబు

శశలక్షణంబు నీషద్వప్తకోణ

మొలయు సభోగ్రస్త ♦ ముదితేందుబింబ

నెఱిగి హరితోపదర ♦ బొప్పెఁ గాస్తీర

లలితంబు మఱియుఁ జేలమున నావృతము

లలి తురుద్యక్తాంచలంబును మఱియుఁ

దలఁప మధ్యోపతిస్థము భైష్టి దైన

స్తనకోశమును బోలి తద్దయు వింత.

౧౧౯

తే. గీ. దిగ్భువతిపతి రవి యన్యదేశమునకు

నరుగఁ జంద్రుడు మెల్ల న నరుగుదెంచి

కరముల గ్రహించె వారియంబరము కడిమి

దాన నేమొకళంకి నాఁ దలఁపఁబడెను.

౧౨౦

చ. ఇరవుగఁ బార్థమాసినిసి నిందుడు కృష్ణయశఃపురంధ్రుఁ

హరిణమదాక్షముం బ్రవిరళించిత కేశభరణపుష్పముఁ

వరశుభనిత్యసంస్తుతుల వ్యాజమునన్ స్వముఖంబులం దగన్

సురవరు లుంచునద్ది యగునుందరవక్త్రము యెఱ్ఱుఁ గానిచో

సిరికిఁ బ్రమోదమున్ రిపులచేడెల కాక్రియు శెల్లు చేసెడున్.

గీ. రవి దివస్పతి హృతతస్కరప్రచాగుఁ

డమర నరదృగ్విదూరనర్తమును బొంద

రజనిపతి పూర్ణబింబుడు రహిని వచ్చి

మానవులకు శ్రమం బంత మాఱు జేసి.

౧౨౧

వ. అంత.

౧౨౩

(సూర్యోదయ వర్ణనము.)

చ. హరి పురిఁ జేరె నంచు విహగళిరుతుంబులు ట్టెల్పుఁ బ్రాగ్గిగ్

ద్ధి రమణ స్నాతుడై యచలపీఠి వసించి సరోరుహంబులం

గరములఁ బట్టి రాగి యయి గాఢతమం బఱ శౌరిపూజకై

కరములఁ జూపె నా దరణి కానగ నయ్యెను భూర్బద్ధి క్షణి.

తే. గీ. మేరుశైలస్థ నుగతతి ✱ శౌరిపూజ
కొనరగ సముద్రధీర్ఘిక ✱ నుండి కొనిన
రమ్య మైననహస్రపత్తి) మన సభము
పొందెను సహస్రకీరణుడు ✱ పాలుపు మీటి. ౧౨౧

చ. దివి ద్యుతన్న మొంది తగఁ ✱ దేజరిలఁ భవనోదయంబులై
భవి నల యంబుజాతములు ✱ పొల్పెసఁగెఁ ముదితంబు లొచు నీ
భవి యేదువంశరత్న మది ✱ పొల్పెసఁగెఁ గడు హర్షసంగతిఁ
దివి సమరాననాబ్జములు ✱ తేజరిలెం దగఁ జిత్రతీతిగాఁ. ౧౨౨

తే. గీ. ఉష్ణరస్మదయంబున ✱ నొనరఁ దరులఁ
బక్షిగణములరవములు ✱ వలె మఱియు
నతులదుష్టోష్ణరశ్మి యాహరి పొదలఁగ
పండిమాగధరవములు ✱ వలె బురిని. ౧౨౩

తే. గీ. ఉద్ధృముఖితనాభంబు ✱ లొగి నధోము
ఖాత్తతోరణకారంబు ✱ లై మయాఖ
ములు దివి వెలింగెఁబురి నూర్ధ్వముఖపతాక
లల యధోముఖతోరణములు వెలింగె. ౧౨౪

తే. గీ. ఉన్నుఖమయాఖతతిచేత ✱ నొనర విష్ణు
పదము నంటుచుఁ గ్రమమునఁ ✱ బడసె నూర్ధ్వ
మమరఁ దరణి విష్ణుపదము ✱ నంటుపుణ్యఁ
ఙానరఁ గ్రమముగ నూర్ధ్వంబు ✱ నెందు టరుచె. ౧౨౫

తే. గీ. తిగ్గరోచియు ఛాయ నెందినజనులకు
* గ్లానమాయక సుఖదాయి ✱ గాఁగ నొప్పె
ప్రసూరుఁ డయ్యును దగఁదాపకారి యాన
పరఁగ స్వకళితసంబంధభజకులకును. ౧౩౦

వ. అంత నవ్వసుదేవనందనుండు వందిమాగధస్తుతుల మేల్కొంచి కా
ల్యకరణీయ క్రియలు నిర్వర్తించి రుక్మిణీసహితుండై పురప్రవేశంబు సేయునప్పుడు.

————— (ద్వారకాపురప్రవేశ వర్ణనము.) —————

చ. తనవిభుఁ డొక్కతెం గొని సత్తైర్ద్యుడు రాఁగని యల్లి ద్వారముం
దొనరఁగ ద్వారకాయువతి * యుల్లసితోభయభాగదివ్యకాం
చనకిరణాంచలంబున నిజప్రియు లోనికీ బోవకుండి ని
ల్పినయది యయ్యె దానిహరి * ప్రేమకటాక్షములం గనుంగొనెన్.

చ. హరి బలవంతుండై చొరఁగ * నప్పుడు తత్తనితచంద్రికాద్రవ
ద్వరశశికాంతమై నయనఃహరి ధరించినయట్లు లొప్పిపై
స్యరచితసంభ్రమోఽథ్థమనఃస్వరజోమలినాస్య యాచు భా
సురపురలక్ష్మీ యుగ్ధతవఃచోరభసంబున నొప్పె నెంతయున్.

మ. సగరీకాంత వియోగశఁకిమతి స్వాంతప్రస్ఫురద్వప్రల
గ్నగరిష్ఠోన్మణిరాజిఁ దత్ప్రతికృతిన్ * దానిల్పి యాత్మస్వక్ష మొ
ప్పగఁ దద్భాషణకాంతులన్ ఫలితయై * భావింప నాయచ్యుతున్
దగ శ్రీకృష్ణునిజేసుఁ గొల్చు చురిగెన్ * దన్వంగియై తద్దయున్.

తే. గీ. నెఱిఁ జలత్పతాకానిలఁనిర్తలీకృ
తము రథాఘచక్రావళిఁ * దగ సమీకృ
తము సురానిముక్తామలఁసుమలసితము
తతగజేంద్రదానాంబుసింఁచితము మఱియు.

౧౩౧

ఉ. పండితసామెల్ల హయఃపాండితిమై నడిపింప నిట్టటున్
మండలధావనోద్యతత * మానితచామరమండనాకులన్
మండిత మూచు మోపితమూచితభాసురవక్త్రయుక్తమై
దేవదేవఁ బొల్చు సద్భక్తుకఁదంబముచే విలసిల్లు నద్దియున్.

౧౩౨

తే. గీ. ప్రతతపాశ్చద్యయస్థేభః పంక్తి దయన
కలశనిభరంగికుంభాళి • ఘనసుసీల
రత్నతోరణాభపరస్పరకలితోర్ధ్వ
ముఖసుకుంచితాగ్రకరాళి • బొల్చునదియు.

౧౩౭

తే. గీ. అమరః బ్రాహ్మణికాంగనాత్వంతచిత్ర
రత్నభూషణోజ్జ్వలితవరచరణజిత
రంగకాంతియు నై నయా • రాజవీధి
మదనశతరూపుఁ డరిగెఁ నా • మందగతిని.

౧౩౮

సీ. మధ్యసంస్థాపితమాధవంబు దరస్తి
తోల్లసత్సేనసంచయము నతత
సంచలచ్చామర • సంచయోర్కి గణంబు
వితతాతపత్రక • వివిధకమత
మృగణితేభాశ్వపత్యావృతంబును సువీ
ణావేణురవగర్జనంబు మఱియు
మిళితసంఘన్నాని • మిషయుతం బంతరా
గతమహీశబలాఘః ఘననదంబు

శారీక్తిప్రభాక్షీర • పూరితంబు

మోదదవిదర్భజాస్యచంద్రోదయంబు

విమలజయలక్ష్మీనిలయంబు • విపులతరము

నై యమరే మాధవచమూను • ఛాబ్ది యపుమ.

౧౩౯

మ. జలజాతౌశ్వరభేభపత్తితతేచే • సంజాతమై వృత్రజ

న్నిలయంబు రయ మారఁ జొచ్చురజమా • నీలాంబుదశ్యామసం

గీలసత్సచ్చిదచిత్సుసంగభజకుల్ ♦ గీర్వాణలోకంబు ని
ట్టలె మూఢాత్మ కులయ్యుఁ బొందుదురు చూడుం డంచుఁ నెల్పెం
[దగ్గ. ౧౪౦

తే. గీ. సాగరుం డూర్తి కరధృతశంఖచక్ర
ముల సముద్రుడై సితఫేనముల సమీప
భూమిఁ బఱచె వస్త్రావళి ♦ మురవిరోధి
యరుగుత్రోవలఁ బఱచె నా ♦ నపుడు గూర్చి. ౧౪౧

— (మూలమాధవవన వర్ణనము.) —

మ. హరిసీలాశ్చ సుశోభిపత్రివృతము ♦ వ్యాలంబిపుష్పస్ఫుర
ద్వరముక్తాసర ముల్లసత్కిసలయః ♦ వ్రాతోజ్జ్వలం బెన్న సా
గరసంప్రేషితరత్న శోభితల మింకం గాంచన స్తంభసుం
దరమై సస్మణిమండపాసుకృతి యాత త్తత్సువృతాళితో. ౧౪౨

మ. అనిశాలంబిఫలావళుల్ కలపికాళ్యారభసంగీతముల్
ధ్వనదంభానిధిమర్దలంబు శుకరావస్తోత్రముల్ భృంగగీ
ర్ణనషణారవముల్ సుకేకినటులు ♦ రాజిల్ల మాంగల్యవే
శ్చ నిధం జాచుఁ బతత్సుమాక్షుల నాచంచద్వనం బొప్పెడున్.

తే. గీ. ఒనరంగఁ బ్రియాంగపరిరంభఃకోత్సవంబు
నిందిరాజేవి తొలుదొల్ల ♦ నెచటఁ బొందె
నాథలమునె ఫలజ్ఞ లానఫలబుధులు
మూలమాధవక్షేత్ర మం చోలి ననిరి. ౧౪౩

— (వివాహూపక్రమణికా వర్ణనము.) —

క. కొందఱు భైష్ణవక్షుము
కొందఱు హరిపక్షుము నృపకృతులు సదారుల్

పొందిరి మఱి కడలియు. మి

న్నంది రమావతు. మే న. తుం. చవు. డట. చెక.

౧౮౫

తే. గీ. రత్న మయపూర్ణరవివర్ణ రమ్యవరసు

వర్ణపాత్రోత్కరముల సత్కర్ణపత్త్ర

ముఖ్యశోభనవస్తుసంపూర్ణములు గె

జేసికొను చెల్లవనులు కై నేసికొనుదు.

౧౮౬

క. చిత్తంబు లలర నృపతులు

ముఁజైదువు లఖలవాద్యములధ్వనులు దిశల్

హత్తుకొన నధూగృహమున

కత్తె శుభగీతు లమర నరిగిరి వరుసక.

౧౮౭

ఉ. ఆయెడ నిశ్చితార్థమున కావిధి జేరినయార్యు లెల్ల దా

రాయువతీయువాంగఘటనైకవిచారము నేయ మాధవుం

దాయువతీసుపీనకల శాభవయోధరమధ్యదేశ మే

ధేయెడఁ జూచినం దనకు నెంతయు దుష్ట మంచు నెంచె బో.

తే. గీ. కన్య గనకదామకదంబగారి భైష్టి

నీయఁ దగు ధన్య యాహరి కింద్రసీల

భాసి కిత్తెడు విద్యుల్లసద్వారిదాభుఁ

కై పుమర్థాలి వర్షించు నరయ మీకు

౧౮౮

తే. గీ. నతి విదర్భవంశోదధిజాతరత్న

మాతఁ డుడునాథవంశోద్భవైకభూష

ణుండు వీరలయోగంబు మండిత మగు

చమరెడుఁ బరంపరామౌగ్య మైనకళన.

౧౮౯

తే. గీ. పావనాంగి పద్మాలయ భైష్టి నీర

దాభుఁ డల్ల నాశాయుఁ డంధుకళన

సమరఁ దమ్యక్తి సుస్థిరం • బని తలఁచెద

నెసఁగ నన్యోన్యనువిభూతిఁ హేతు వగుట.

౧౫౧

5. అని యిట్లన్వరపక్షగు లభ్యుర్నించిన వధూపక్షగు లిట్లనిరి. ౧౫౨

3. యాదవనాథుఁ డేయెడల • నై నను భైష్టికీ గప్త మియ్యఁగా
రా దొకనాఁడునుఁ విడువ • రా దొకనాఁడును గోపగింపఁగా
రా దటు లేని యీతఁడు కఠిన్ గ్రహణం బొనరించుఁ గాత స
మ్మోదఘటోడ మానుగుణభూషణ మాసరసీరు హేతుణ్.

తే. గీ. దేవికి నపత్ని తగదు సంఘేషమున న

పంప వలయును సర్వదా • బందుగులను

సర్వద స్తరించునది యిట్లు • సమ్మతించి

తేని మాకన్య నిను వరియించుఁ గాత.

౧౫౩

4. అనుటయు వరపక్షగు లిట్లనిరి.

౧౫౪

మ. అల బ్రహ్మాండము శౌరి కిల్లు పదునా • ల్లా మేడలుఁ గాంచనా

చలభూధాన్యమణీక్షుసారలవణస్వాదూదదధ్యాదిని

స్తులగేహూచితవస్తురాసు లమరుఁ • జం డందు బ్రహ్మాదిపు

త్తులకార్యంబుల నిండ్ల నెల్ల సతి సద్ద్యుక్తి విచారించుతఁ.

తే. గీ. ఇతరుల కసాధ్య మాగృహకృత్య మెందు

గృహిణి కది భారకారి కా • దెన్నఁ దన్వి

యంతయు స్వలోలలీలాకటాక్షమాత్ర

మునన నెఱవేర్ప నేరుచు • ముదముతోడ.

౧౫౫

చ. హరి సిరి బాయునే సభలయందు రహస్థులి నేనియుఁ భవాం

తరములనే ననన్యవిహితక్రమమజ్జనభోజనాశ్శలం

కరణవినోద మాయువతికార్యమనుం డింక నేమి యన్నఁ ద

గ్విరహిత మైనదేశమును • వే యెడఁబాయును గాక వెంశియుఁ.

తే. గీ. తనదుభూషణముగ నెంచుఁ ♦ దరుణి నిలేడు

శుభద మైనస్వాంగాశ్లేషసుఖ మొసంగు

తన్వి కొనఁగు వంశాద్యాశ్రితం బగుతన

యధరపీయూషమును బ్రీతి ♦ ననవరతము.

౧౫౯

క. కోపింపఁడు జగములయెడఁ

గోపము కల్గినను దేవిఁ ♦ గొనుఁ గాఁగితిలోఁ

బాపమతి దేవి హరి నెడఁ

బాపఁ గడఁగుకుమతియెడన ♦ వహించుఁ గ్రుధఁ. ౧౬౦

చ. అల సతి కోపించునపు' ♦ డాతఁడు కేశము నట్టి పాణిజం

బులఁ గుచకుంభపార్శ్వములఁ ♦ బూన్చి క్షతంబులఁ జేసి యంతఁ గో

మలమధురోష్ఠముం గఱచి ♦ మానిని మానము మాని వశ్యఁగా

లలి నొనరింపఁడే యది విలాసమ కాదె తలంప నెంతయుఁ.

క. అనిశము స్వభక్తగృహముల

కన్ధుఁడు సిరి శౌరి దాని ♦ నడుగరు వారుఁ

ఘను లఖలదునకు నర్పణ

మొనరిచి సిరి మరలఁ గోరు ♦ టుచితమె మీకుఁ.

౧౬౧

క. హరి సిరిని విడిచి యన్యల

వరియించునె పురుషవరుఁడు ♦ పరముఁడు పూర్ణం

డరయఁగ నట్లేనియు నా

తరుణులయం దేని సిరిన ♦ తా రమియించుఁ.

౧౬౩

తే. గీ. సర్వదాపరోక్షీకృతః సర్వవిశ్వుః

డెన్న స్మరణీయశీలుఁ డానిలేడు మిమ్ము

నరయ స్మరియించు టది యెట్లు ♦ స్వాంఘ్రియుగ్మ

మును సరించిన మీ కిచ్చు ♦ ఘనఫలంబు.

౧౬౪

5. అనుటయుఁ బ్రహ్మప్రచిత్తులై యత్తలోదరీపార్శ్వగు లిట్లనిరి.

తే. గీ. హరికిఁ బరిబృహ మైన రథాశ్వవార
 గాదిబల మియ్య నే నసమర్థుల మిఁక
 యువతి నిత్తు మింతియె సుహృహూర్తికులను
 దగుముహూర్తంబు నడుగుఁడు ధర్వర సనుటయు. ౧౩౬

తే. గీ. వా రనిరి పరిబర్హంబు ధ బలముఁ గోరఁ
 డతఁడు పూర్ణసుఖుం డెందు ధ సరయ నింక
 నల విరించి నై రించిముఖామరులకు
 ఘనవిభవ మిచ్చుతల్కటాక్షంబ కోరు. ౧౩౭

ఉ. వారిముఖంబునక విధుఁడు ధ వారు దరస్థితసదృశాంచితుల్
 వారికరంబులక ద్యుమఃశి ధ బల్కటియందు గురూక్తి మధ్య మ
 వ్వారిది కావ్యకాస్పదము ధ వారిపదాప్తుఁడు మంగళుండు న
 వ్వారిపదంబు కేతుగము ధ వారిగతుల్ తగ మాండ్యగేంబు లా.

చ. ముదితులు కాంత్యధఃకృతతమోమహిముల్ కద వారు వెండి త
 ద్వదనము చూడఁగార గలుగు ధ వారికిఁ జంద్రబలంబుఁ దారము
 బదిలముగాఁ బరింపఁ గల ధ వారికిఁ దారబలంబు నిన్ను న
 ద్విదితుల కేక్షణంబును ముదిం దలఁపఁ సుముహూర్తమే యగున్.

తే. గీ. తెలియ జ్యోతిష్పథజ్ఞోక్త తిథుల ద్విత్రి
 దినము లెన్న నుద్యన్తహాస్థిని దలంప
 వలయు జనులకు మఱి క్షణాభంబ నైన
 భైష్టి కది కల్పరూపమై ధ భీష్మ మగును. ౧౩౮

తే. గీ. క్రముకయు క్తతాంబూలపక్షిమే వివాహ
 మనశుభోత్సవసూచక ధ మని తలచెద

మదియ తత్తరుణీతరుణైకవిహిత

పరమనూంగల్యదీప్తోత్సవద మనుటయు.

౧౭౧

తే. గీ. అంతః గ్రమముగ నుభయవర్గాబ్జముఖులు

గృహగృహంబులఁ డగ సహరిద్రతైల

మును వివాహమహూత్సవమూలభూత

మిచ్చిరి పరస్పరస్నేహ ధ మిచ్చి రనఁగ.

౧౭౨

తే. గీ. మఱుదినము కన్యకావరుల్ ధ మాన్య లభ

కాములై పితృదేవతాగణసమర్చ

ణాసరిచి తదగ్రమంద చీర్ణోత్సవులుగ

నుంట నన జాతలజ్జలై ధ యొప్పి రపుకు.

౧౭౩

తే. గీ. అంత స్నాతకసాధర్మ్య ధ మవధరించి

యల్ల యమనందనుడు తీర్థయాత్ర కరుగఁ

గడఁగ రుక్మిణీపక్షగాఁగఁగి యొకండు

హరిని వారించె నపుడు తా ధ ననునయోక్తి.

౧౭౪

చ. హరి భవపాశమోచన మహామతి శ్రీయుత తీర్థయాత్రకై

యరుగుట లేల నిల్వ మరయ జనునప్పుడు నీపిఱుంద నీ

చరణము సోకుచోటులు భృశంబుగఁ దీర్థము లౌ నటుండఁగా

సురసుతచర్య నీయెదుటఁ ధ జొప్పుడ నెయ్యది యుండుఁ జెప్పుమా.

తే. గీ. ఈశ తీర్థ మాడఁగఁ గోతి ధ తే నట నటఁ

బాసర నభిషేక మొనరింతు ధ మునులు నీకు

జలగతుఁ గఁ జేయు చుందురు ధ లలి వివేక

మలర నిన్నింకఁ దీర్థాలి ధ నరయ నేల,

౧౭౫

తే. గీ. నంద్య నీగుణకీర్తనన ర్తనాదు

లెచట సచటన తీర్థంబు ధ లెసఁగు సుజనుఁ

డెవ్వఁ డచ్చట స్వసుకృతం ♦ బెల్ల నీకు

సర్పణము సేయుఁ బూర్ణుఁ డౌ ♦ సతఁడు చూవె.

౧౭౭

చ. జలరుహనాథ నీచరణసంగతి స్వస్సదాదితీర్థముల్

తలఁపఁ బవిత్రతం బడసె ♦ ద్వచ్చభదాంగచయానుషంగన

త్ఫలభజదంతరంగయతభక్తులచేతను వెండి పూత మా

నిల నిఁక నట్టితీర్థముల ♦ నే మని క్రుంకఁగఁ గోరె దిచ్చలోక.

చ. అరయ నజాంషకర్పరగతాయుతకోటినుతీర్థపాళి నీ

నిరుపమరోమకూపమును ♦ నిఁపఁగఁ జాలదు గంగ యేని నీ

చరణసఖింబునుం దడపఁ ♦ జాలదును మ్మిఁక నెట్టితీర్థమం

దు రమణఁ గ్రుంకఁ బోయెదవు ♦ దోషవిదూర రమాధినాయకా.

మ. అల భూకాశిని నాభిమానసవతి ♦ హారావళీగంగ ని

స్తులనీపీసుసరస్వతిఁ బ్రవిలసఁద్రోమార్కజఁ బైష్ఠినిఁ

లలిఁ గాంచీజఘనఁ గుచ్ఛోచ్చబదరిఁ ♦ లక్ష్మ్యద్వ్యృషాంగప్రభా

తులకావేర్చుగమధ్యగేందుసరసిఁ ♦ దోఁ బొందిన యాత్ర రహా.

తే. గీ. దేవ మూలమాధవమున ♦ దేవిఁ గరము

వట్టి జగదప్రతిమతీర్థవర్య మాచుఁ

బరఁగఁ జేయుము దానిని ♦ వ్యాప్త యింక

యాత్ర వేటొండు మే మొప్పు ♦ మనఘచరిత.

౧౮౧

వ. అనుటయు నయ్యదునందనుండు యాత్రాగమనవి నోదం బుజ్జగించి.

తే. గీ. వేడ్క నిత్యనిజోరుసభీష్టకాత్మ

జాఘనోత్తుంగనృత్యత్తు ♦ చగ్రహవిధి

విఘ్నశాంతికై యను నట్లు ♦ విభుఁడు శౌరి

కడఁక నొనరించె గ్రహశాంతికర్త మఁత.

౧౮౩

— (బ్రహ్మది జేవతా వర్ణనము.) —

వ. అంతః దత్పరిణయమహోత్సవపీఠానామత్తచిత్తంబుల స్వయంభు
ప్రముఖామరు లేతెంచి సభ నలంకరించిన నపుడు రుక్మిణికిం దత్స
ఖమణి వారలం జూపి యందు బ్రహ్మం బేర్కొని యద్దేవి కిట్లనియె.

మ. ముచు కల్పాంతజలంబులం గమలతో * భోగీంద్రతల్పంబునం
దనరక వేడ్క వసించి భక్తజనబృందంబుల్ దగం గొల్వఁ బా
ల్చిననారాయణునాభినుండి యుదయించెం బద్మ మొండందు నీ
యనఘాత్తుం డల పద్మయోని యనఁగా * నబ్జాక్షి వుట్టెం జమీ.

మ. అనయం బీతనితండ్రి యా మురరిపుం * డాత్మాభిధుండున్ స్వయ
మ్మనుషేరం జనువాఁ డవాచ్యుఁ డగుట * హంసాశ్వ నీయబ్జజా
మునిముఖ్యుల్ దగ నాత్మయోనియు స్వయంభుం డం చజం
[డంచు నా

త్తను జేదాప్తి వేదగర్భుఁ డనుచు * దర్శింతు రిచ్చున్ సఖి.

తే. గీ. అల మహోర్మి సఁఘాతశఃతాతతాంబు

పుల నదృష్టనద్విష్టరజలజమూలుఁ

డై విధిజ్ఞుఁడు విధి తండ్రి * నరయఁ గోరి

తద్ద విజితాక్షవృత్తియై * తపము సేసె.

౧౮౭

తే. గీ. లీల నంబుకల్లోలవిఘ్నోలజ్జల

ఘణసహస్రసురత్నాంశుగణతృణీకృ

తార్కవిధులక్షులక్ష్యయై * యలరునట్టి

నాగకులసార్వభౌముసంహృగశయ్యు.

౧౮౮

తే. గీ. సింధుపుత్రికతోడ వసించియలరు

నీరజాయతేక్షణుఁ గమనీయపరస

హస్తదోర్దండభాసితుఁ సజల బ్రవాల
సుమృదుపాదారుణీకృతాశుఁ గనె నిరంజను.

౧౮౯

తే. గీ. శుభసువర్ణవర్ణాంబరశోభిమధ్యు
మొగి నగణ్యలావణ్యసముద్రహృద్యుఁ
గనె విశాలసిలాచలకల్పుమంద
సత్స్మితాననాధఃకృతచంద్రదర్శు.

౧౯౦

తే. గీ. హరిఁ బరిస్ఫురత్కుండలహారకాంచి
కాకిరీటముద్రాంగదాగణ్యశోర
ణాదిభూషణశోభ సహస్రరశ్మి
శతలసద్గాత్రభాసితసర్వదేశు.

౧౯౧

తే. గీ. సుఖ విశాలవక్షఃస్థలశోభిరత్నుఁ
జరిసుభక్తివినములుఁ చిత్రభూష
ణాభిభూషితాంగులగుబలారిభాను
ముఖులచే వంద్యుఁ డౌదేవముఖ్యుఁ గనియె.

౧౯౨

శా. ఉన్నాలాబ్జవరాతపత్నీ సహిరామన్నమ్రసింహసన్
నన్నద్ధోర్జితముక్తభృత్యనికర్తుఁ సాంద్రోర్జిసచ్చామర్తుఁ
దన్నాదాభిధమందుభిఁ శుభయశఃస్తత్యక్తులఁ నీలదే
హు న్నారాయణచక్రవర్తిని నితంఁ డున్మీలితాక్షుఁ ఘన్తుఁ.

తే. గీ. వందిపగిదిని వినుతించి భక్తి సలర
మారమేశానుమతిని సమస్తసృష్టి
నేసి తత్స్మృతి ధన్యుడైఁ చెలఁగి భక్త
వద్యులకు సగ్రగణ్యుడైఁ పరఁగె నిరంజను.

౧౯౩

ప. అని జగత్ప్రేమం బేర్కొని యిట్లనియె.

౧౯౪

తే. గీ. అతఁడె సకి నుమ్ము ప్రాణగణాధినాథుఁ
దళిలగుణముల సముండు స్వయంభువునకు
మును శివాదులశ్రేష్ఠత్వఁఘనవివాద
మున స్వంత్యము ప్రకటించె యునుఁ దీతందు.

OF E

వ. అని యహిభూషణాహిపాహిరిపులం బేక్కొని యిట్లనిమె. ౧౯౭

తే. గీ. శర్వుఁ డితఁడు సురారిసంఁచయవిభేద
దక్షుఁడు పురత్రయంబును ♦ దగ్ధ మయ్యె
నితనిచే విష్ణుపదతీర్థ ♦ మితఁడు దాల్చె
సతి వశునిఁ జేసికొనియె ససాధ్యు నితని.

మ. సకి శేషం దీదె వాయుకూర్చ తనుపృథ్వుంబందుఁ బుచ్చుంబు నుం
చి కుభృద్భాజసరితముద్రనగరఁజేత్రాదిసంపూర్ణ మా
సకలం బెన్న సుపృథ్వి బృథ్విని సమంఁచచ్చక్తిభోగాతప
త్త్రకమం దీతఁడనుమ్ము తాల్పె నవికాఁరస్రక్రియం గోమలీ.౧౯౯

చ. పరిత సుపర్ణః డీతః డహిః పర్జ్యబలుండు గరుద్భవోన్మరు
ద్భునజవచాలితాద్రితరుకంధినమూహుండు మున్ను గోమద
ద్రిని రణమండు మాధవక్రీరీలము దొంగిలినట్టిదానవుక్
ఘనబలుఁ ద్రుంచి తెచ్చి ఘనఃకాయుఁ దొనంగె సురారివైరికిఁ.

వ. అని దిక్పాళురం బేర్కొని యిట్లనియె. ౨౦౧

తే. గీ. సకి త్రివిక్రమశ్రీపాదః సత్ప్రసాద
మునఁ ద్రివిష్టపనాథుడై ♦ పొనరు నితఁడు
శ్రీరవాణిధిఁ ద్రచ్చి విచిత్రభాగ్య
వృత్తుడు గావింపఁబడె నిందుఁ ♦ డతివ యితఁడు. ౨౦౨

తే. గీ. కల్పతరువు కరివరము : కావ్యనర్త
తాశ్వమును గల్గి సభను సింహాసనమున

నింద్రపదయోగ్యసువిభూతిః యీతః డగ్ధివ

సించి దేవతానభను బాలించు చుండు.

౨౦౩

క. ఇతఁడు సురగురుఁడు ధర్మం

డితఁడు సహస్రకరుఁ డెన్నఁ ♦ నితఁడు సుధాంశుం

డితఁ డల రత్నాకరుఁ డన

నుతి గనువాఁ డందఱిం గఁనుంగొనుము సకీ.

౨౦౪

వ. అని యిట్లు చూపి చెప్పిన నిజమూలరూపవాసనావిశేషంబున లోక

మాత యగుట వారలం బుత్త్రప్రేత్త్రీభృత్యాదిభావంబునం బరిత్య

జించి యాహరిమధ్య హరిపార్శ్వంబునకై మొగంబుఁ ద్రిప్పిన నప్పు

డాసఖిమణి యతనిం బేర్కొని యిట్లనియె.

౨౦౫

తే. గీ. అబల చిత్ప్రమోదమయావ్యయాంగుఁ డఖిల

దోషశూన్యుఁడు గుణసముద్రుఁడు ముకుందుఁ

డితఁడు సర్వసజ్జనపాలనేచ్చ భూత

లమున నుదయించెఁ జువ్వె యీసుమహితుండు.

౨౦౬

తే. గీ. అల జగజ్జనితేమలయాదిధర్మ

ము లవి విశ్వయోని యగునీపురుషువలన

నగు నెవనిరోమకూపాళి నబ్జజాండ

యత మతని సముఁ డెవఁడు దేవతలలోన.

౨౦౭

తే. గీ. నేతిహాసపురాణసత్స్కృతులు సకల

వేదములు క్షీరనిధి నుద్భవించినసిరిఁ

బడసినసమానశూన్యునిఁ బ్రభుని వరదుఁ

దెలుపుచున్నవి వింటె సంతీలలామ.

౨౦౮

తే. గీ. ఆహరిపదాబ్జ మండకటాహాభేది

జలజయోనిహస్తార్వాణసారవేది

యై రహించెడు వివిధానతారశమిత

భూమిభారుఁ డితండు పూఁబోడి వినుము.

౨౦౯

మ. అల బాలగ్రహరూప పూతన విషం ♦ బానించువేళక వ్రజ
స్థలి బాలగ్రహరూపుఁ డొనితనిచే ♦ సంపీడనం బొంది వ్యా
కులతక దాన విషాన్నిఁ గ్రాఁగె జగతిం ♦ గ్రోధాత్తులై వేమహా
త్తులకుం గీడు తలంచి తార చెడి పోదు ర్గాదె దుష్టాత్మకుల్.

మ. శకటాకారి సురారి విష్ణుపదసంస్పర్శంబునక స్వస్వరూ
పకుండై పైఁ జని యద్ది విష్ణుపద మక ♦ భ్రాంతిక బడక బృథి వా
రక యావిష్ణుపదాస్తి మాయ పాలువాఁరక నిల్చునే దైత్యజా
తికి బుద్ధుల్ విపరీతవృత్తు లగుఁ గాఁదే నాశకాలంబునక. ౨౧౦

సీ. పరివృత్తనేత్రుండై ♦ పనవె రజోవృత

భ్రాంతవ్రజజనాక్షిపద్మఁ డగుచు

మొగిని మూర్ఖాభ్రాంతమూర్ఖుఁ డయ్యెను గృత

వ్రజజనమూర్ఖనాపద్మఁ డగుచు

క్లేశావృతుం డయ్యెఁ గృతపరవ్రజసాధు

జనమానసక్లేశ సంఘుఁ డగుచు

శైలాగ్రపతితుండై ♦ చచ్చెను గృతనంద

గేహినీవరసుతక్లేశుఁ డగుచు

హరిని హరియింప నరుదెంచి ♦ యాసురాసు

రాశి యన మరుదాకృతి ♦ శ్రీశుఁ గొంచు

మింటి కెగసి యోర్వంగ లేక ♦ మేదినిపయి

బలితుఁ డొచుఁ దృణావర్తుఁ డతివ వింటె.

౨౧౧

పంచచామరము. స్వరక్ష్యవత్సవేషధారి ♦ వత్సదైత్యు శౌరి తా.

గరంబులం గ్రహించి యూర్ధ్వగమ్యుఁ జేసె వాడు తా.

గరంబు మాయఁ గొల్పువాఁడు ♦ కానఁ గూలఁ గ్రిందికిఁ
మురారి కద్ది ధర్మ మా విమోహి కిద్ది ధర్మ మా. ౨౧౩

తే. గీ. అల సరిత్తుకృష్ణాహిఃశాంగణముల
గరుడకరముఖ్యుడై వ మావరపదమున
గరముఁ గ్రక్కింపఁగా ననఁ ♦ గడిమి నర్త
సంబు సేసె నీకృష్ణుఁడు ♦ నలిననేత్ర. ౨౧౪

ప. ఘనదుగ్ధాటవి సందునిఁ న్రతి యుధఁ ♦ గాంక్షించి వ్యాళంబు వ
ట్టిన నందుఁ విడిపించి శౌరి యఘ మూఁడ్చెం దాని కంతఁ సుద
ర్శననాముండు తదాఖ్య సార్థకము గాంచఁ జేరె విద్యాధరుం
డెనయఁ విష్ణుపదంబు విష్ణుపదమం ♦ దెన్నం గృతజ్ఞాత్ముడై.

స. హరి యల కుబ్జపాదముల ♦ స్వాంఘ్రిసరోరుహపుల్లపుష్పముఁ
సరణిగఁ జేర్చి యంగుళులనంగతిఁ దచ్చుబుకంబు వట్టి తాఁ
బరువడి నెత్తి దానితనువక్రత మాన్చెను మానినీజనో.
త్కరగురువక్రతాహరణఁకారివిధిజ్ఞుఁడు కాన పేడుకఁ. ౨౧౬

తే. గీ. కువలయాపీడమును బట్టి ♦ కొసరి విసరి
ధరణిఁ బడఁ గూల్చి దానిదంతములు వెఱికి
వానిచే దానిమాఝీనిఁ ♦ బరిజనాన్వి
తునిఁగ నిలఁ గూల్చె నరసింహుఁ ♦ డొనర నితఁడు. ౨౧౭

కీ. గీ. వినుము మాతులరణయాత్ర ♦ విఘ్న ముడుగఁ
బూర్ణబలు లిచ్చి రస నల్ల ♦ పూర్ణబలులు
కృష్ణబలు లహిదర్పసహిష్ణులు తఱి
గి రటఁ జాగూరముప్పైకాసుగులతలలు. ౨౧౮

స. సరకావాసము చేరుమాతులునకుం ♦ దా మున్న సేవార్థమై
పరంగఁ దాదిని వాతముఁ శేకటముఁ ♦ పత్నంబునుఁ ధేనుఁభవఁ

సరగ్ గుట్టము నేనుగొ రజకునిఁ ♦ జాణూరముఖ్యాళిమ
ల్లర సేనాపతిఁ బంచి మామ ననిచెన్ ♦ లోకేశ్వరుం డర్పిల్చిన్.

క. పంచజనుని యముఁ జేరఁగఁ

బంచి కొనియెఁ శౌంచజన్యవరశంఖము వే

పంచజనవిరహితంబుగఁ

బంచజన్యవపుపు జలధియుఁ ♦ బరముఁడు సేసెన్.

౨౨౦

ఉ. పంచజనాఖ్యప్రాణములఁ ♦ బన్నుగ మున్ యముఁ జేర దూతలం

బంచి కడంక నేగి గురుబాలునిఁ దెచ్చుట గాక తన్దతిన్

గాంచె దటంచుఁ దెల్పె ననఁగాఁ బురివాకిట వే దరంబు పూ

రించి యముం డొసంగఁ గొని ♦ కృష్ణుఁ డొనర్చె గురున్ సపుత్రిఁ

[గా. ౨౨౦

తే. గీ. భీష్మసుత యంత సఖయు వివేకసఖయుఁ

గల్గిప ధృతమాలయై యూరకయ నిలిచెను

గృష్ణునే యల్ల సతి నరియించె ననుచు

దాని హర్షచిహ్నంబులు ♦ తద్ద దెలిపె.

౨౨౧

మ. ఇతఁ డుగ్రుం డతిచంచలుం డితఁడు తా ♦ వృద్ధుం డితం డీతఁ డీ

క్షీతి గోత్రాసహుఁ డీతఁ డౌ జ్వలనుఁ డిస్సీ వక్రతుండుం డితం

డితఁ డెన్నం దపనుండు సుమ్ము జడపుం ♦ డీతండు గూఢాంధ్రు య

గతిఁ దా ధిక్కృతదేవయై తరుణి శ్రీకాంతున్ వరించెం దమిన్

నీ. వనరుహగర్భండు ♦ వైదికగ్రామణి

జపకీలుఁ డనిలుండు ♦ సంతతంబు

శర్వుఁ డెన్నఁగ నెప్పు ♦ సవిరాగచిత్తుండు

పారిపారభరషహుం ♦ డమరభ ర్

సూర్యుడు తా నెట్లఁ బర్యట నేష్టుండు
కోకాహితుండు దోహకరుండు
అంగజఁ డెన్న నంగుండు మఱియును
శేషుం డకర్ణుండు సిద్ధ మిదియు
పక్షపాతి ఖగేశుండు పరంగ యముండు
ప్రేతపతి బాపురే జడప్రియుండు వరుణుఁ
డంచు దర్శించి తరుణి యాయమరగణము
మది నుపేక్షించి వరియించె యచుకులేశు.

౨౨౮

మ. వరుసం జంపకయుక్తి బద్ధనిధికిఁ బద్మాప్తి గోకారికిఁ
వరసీలోత్పలయుక్తి సూర్యసకు దూర్వాప్రాప్తి నాకారికిఁ
అరయం నైతకయుక్తి శూలికిఁ దులస్యాప్తి గణస్వామికిఁ
బరంగ యోగ్యముకాక మాలయలరెం బద్మాక్షమాత్రాగ్రమై.

తే. గీ. తలఁపఁగ హరిప్రసాదభోక్త లగు నీసు
రాలి కీసుమాలిక నియ్యి నగునె యనుచు
భామ తాఁ బ్రమాదోత్థిరోమరాజు
యై సమర్పించె దాని నాఁరాయణునకు.

౨౨౯

— (రుక్మిణీకృష్ణుల వివాహ వర్ణనము.) —

తే. గీ. తన్మహూర్తావధిగ మధ్యఃపత్ర మైన
పటము భేదించి యొండొరుప్రభలు వారిఁ
దాఁకుచుండె నెట్లు నఖండిత మగుయోగ
భాగ్య మిట్టి దనుచు జ్ఞానవంతు లెఱుంగ.

౨౩౦

చ. జనకసుతాస్వయంవరవిశాలమహేష్వరగీతు లైదువుల్
ఘనమతిఁ బాడ రుక్మిణికిఁ గల్లుగగుర్పులు కృష్ణుఁ డప్పుడొం

దినదరహాస మెల్లరకుఁ ♦ దెల్పెను భైష్టియ నీత కృష్ణుఁడే
యినకులుఁ డివ్వి వీరికథ ♦ లే కథ యేమిటఁ జిత్త మం చటన్.

ఉ. అంతఁ బటంబు దీయఁగ రఁయంబున నొండొరుఁ జూచువేళ న
య్యింతిముఖాబ్జ మొందె జలఁజేతుఁ నేత్రము కాంతకన్ను లా
స్వాంతజహాపునాభికమఁలాకర మొందెను భానునేత్రుఁ డ
క్కాంతుఁడు నుత్పలాక్షి యల ♦ కామిని కావున నద్ది యుక్తమా.

తే. గీ. కడఁక గుడయుతశుభజీరఁకములు బంధు
చయము వారలపైఁ బోయుఁ సమయమందు
క్షీరధిసుతాజితుం డగుఁ శ్రీహరి యల
తరుణిపక్షమువాఁచి ♦ తాల్చె మొదల. ౨౩౦

తే. గీ. కాంత కాంతున కాపాదఁకంఠముగను
సత్కటాక్షునిలోత్పలఁచారుమాల
నొసఁగె గాంతుఁడు తక్షణం ♦ బాసర హృష్ట
రోమసత్కంచుక మొసంగె ♦ భామ కపుడు. ౨౩౧

మ. ప్రియ ధారాంబుచయంబుతోఁ దడిపె సుప్రేమాశ్రుధారన్
[సుమో
చ్చయహారం బునిచెన్ మెడన్ బ్రణయ మన్ సన్నాల నేత్రాంతదృ
శ్చయనీరాజస మిచ్చె సుస్థితసుధన్ ♦ జాల న్ని వేదించె నా
ప్రియు నీరీతి భజించి పొందె ఫలమున్ ♦ వే పార్శ్వగత్వంబు తోన్.

తే. గీ. సరగ సమలంకృతాంగు తాఁసతులు గీత
తతి శుభకథలఁ గుంకుమాక్షతలు చల్ల
స్వర్ణపీతస్థు లావధూఁవర్ణులొసఁగిరి
సదయద్వయల వారి కక్షతఫలముల. ౨౩౨

తే. గీ. అల వధూవరుల్ గమ్యరహస్యగోష్ఠి
నాస్యగాగ్ని నాత్మీయుఁగా ♦ సమరఁ జేయ
ననఁగ లాజసమేధితాగ్నిని గృహీత
కరులయి ప్రదక్షిణంబు నేసిరి ముదమున. ౨౩౪

తే. గీ. ఎలమి నాలవదినమున ♦ హృష్ట లగుచుఁ
దల్పితనుఁ డయిశేషుండు ♦ తమరతార్థ
మిటఁ జిరము నిల్వ వహియింపుఁ ♦ డిల నని దిగి
భంబులను వేడి రస నాగబలి సలిపిరి. ౨౩౫

మ. హరి కర్పించె స్థితాఖ్యతారము నపాఁగఁగాశ్వాభులఁ హృత్పరం
బురువఱ్ఱోరుహకుంభిఁ గాయకనకప్రోద్భూతరోమప్రజఁ
హరిసంసక్తమనోరథంబు వివిధాఁగఁభోల్లసద్వస్త్రముల్
హరియోగ్యామృతసాధనాధరధరఁ ♦ హర్షంబుతో నింతి తాఁ.

తే. గీ. నరులు నారులు నాస్వయంవరమున స్ఫుర
దంగలేపులు స్థితశోభితాస్య లుజ్జ్వ
లత్కలాపులు చిత్రవస్త్రోత్కరయుతు
లగుచును జరించిరి వధూవరాభు లగుచు. ౩౨౨

క. దుగ్ధమ మగుద్వారకపురి
భార్గవితోఁ గృష్ణుఁ డంత ♦ బలహుండు శచితో
స్వర్గమును బోలెఁ జొచ్చెను
స్వర్గనికరగీయమానచరితుం డగుచుఁ. ౨౩౬

— (సముద్ర వర్ణనము.) —

తే. గీ. స్వవర ఘనకాంతిని సితపార్వయుగ్మ
వార్షాశిఖిల సుఖీతవఃధ్య మిఁక నన్ని

యెడల నసితంబు నై యొప్పి కడలి భూత

భాత్రికి విచిత్రవత్త్రమై కనరై జాడ.

౨౩౯

తే. గీ. తగ నసహ్యవహ్నివ్యధితంబ యయ్యుఁ

గడలి బహురత్నములఁ దాల్చుఁ గడువునందు

నింత పాసీయ మే నొడ్ల కీయదు ధన

లాభునకు నెక్కు డొక గద క లోభ మరయ.

౨౪౦

తే. గీ. మొగి నరిత్పతి తన్ముఖమునను వడి వి

వేకహీనుడై కడచెడు వేల యదియ

కాదె స్త్రీయుక్తులకు వివేకం బ దెచట

వేల యెచ్చటఁ దలఁపంగ విశ్వమందు.

౨౪౧

తే. గీ. నది బహుపయోగ్యత నుండినను సముద్రు

కడఁ జెలంగుఁ గంటకితోపకంఠరీతి

పైర్చిఁబులు గూఢతరభోగసాధ్యలయ్యు

భర్తయెడ సదాచారసంపన్నుల కద.

౨౪౨

మ. సరిలేశుం డల స్వీయదిగ్భువతి నోజం గూడి సన్నిత్యై నే

ని లలిం జంద్రుని రక్తుడై యడఁగు వానిం జూచుచున్ సమదో

జ్వలుడై పొంగెడు నల్లు కాదె జగతిఁ జర్చింపఁగా మైత్తి యొ

క్కలతొంగిఁ మదిఁ గోరునిర్వరకు జోకన్ నిల్చునే యేరికి.

చ. అనిశము కాలసన్నిభమహాబడబాసలత ప్రగాఢ్రుఁ డ

య్యను ముదితుండ పోలె నెపు కుద్ధతి గర్జల నొప్పుచుండు నీ

రనిధి నుఁఫేననంచయదస్తి త కాంతి నభివృద్ధిగూర్చియె

ఘనుఁడు గభీరభావుఁడు ప్రకాశము సేయునెనై జకష్టముల్.

తే. గీ. కొలిచోపి నభివృద్ధిసంజాత మాజ

సేన్యత హరించె స్వగృహ మాసంభవునకు

నేమి చిత్రంబు తలఁపఁ దొడివైనంగ.

మందె సకలాఘము లడంచు • మహిని గాదె.

౨౪౧

తే. గీ. మురవిరోధి యజయ్యుండు • మున్నె యిప్పు

డబ్బిఁ బురిఁ గట్టుకొటను దా • నశ్యజయ్యుఁ

డయ్యె న్వకశత్రవస్త్రైకృతాలయు ననుఁ

జెనక నోవుదురే యొదు • లనుచు నహహ.

౨౪౨

తే. గీ. శుభ్రరమ్యఫేనాసవశోభివక్త్రుఁ

డై విధూదయమున నూర్చిహస్తముల న

దీజఘనముల నంటు నబ్ధియల చంద్రుఁ

గనిన నేరికిఁ గామంబు • కలుగ దొక్కొ.

౨౪౩

తే. గీ. ఒగి సుపీతకృశానుమధ్యుండు సితేత

రుండు నదీపరిశ్చిష్టగాత్రుండు నగుచు

నుదధి యొప్పెను బహుయోషిదుత్కరపరి

తోషదాయి యాకృష్ణతోఁ • దుల్బుఁడనంగ.

౨౪౪

క. ఈరితిగ మునినాథులు

ద్వారక కేగుచును ద్రోవ • వార్ధిఁ బొగడుచున్

ద్వారవలెని జేరి నిరతం

బారాధించిరి ముకుందు • నతిభక్తిమెయిన్.

౨౪౫

— (శ్రీరుక్మిణీకృష్ణుల యవయవ వర్ణనము.) —

మ. చిరరక్తనవతలైక కాంతివిలసత్స్వయార్ధవభాగచ్ఛవిన్

వరచంద్రద్యుతివృత్తసన్నఖరుచిన్ • స్వప్నోజ్జ్వలదూషణా

చిరరత్నప్రభతున్ మెఱుం గిడులసంచ్ఛీరుక్మిణీకృష్ణన

చ్చరణాబ్జంబులు సేవ్యముల్ నిఖిలసతస్సంపత్సంబుల్ దగన్.

తే. గీ. వరరమా స్తనకుంకుమః పంక సంగ
మఖిలమనిమనస్సరసీర్థః హరంబు మణియు
నుత్తమమనోజ్ఞ సఖిమాక్షి కోమలశోభి.
తతసురక్తాంగులీలసద్దలలసితము.

౨౫౧

తే. గీ. తలఁపఁ గృణదాస్యహంసకః దంబజ్వుంభి
మాక్షికోల్ల నత్కింకిణీ మజ్జులంబు
తద్వదనజాతకవిగీతః తతమనోజ్ఞ
లలిత లేఖాభ రేఖాళిలక్షితంబు.

౨౫౨

తే. గీ. విమలబోధరవిద్యుతి వికసితంబు
లలి సుజనమాన్యగుణభాజ ధ కలుషి నైరి
రుచిర సౌరభ్యలుబ్ధమా రుతనిలయము
రమ్యకారుణ్యమాన్యమః రండర్పురము.

౨౫౩

తే. గీ. నిత్యసక్తస్వసద్భృత్యః సేత్రనామ
విహితమత్తాళిసంతతః స్వీకృతంబు
కర్ణికోజ్జ్వలతలకాంతి కలితము నగు
హరిపదాబ్జంబు మన్నాన సాళివసతి.

౨౫౪

తరువ్రాజ. నిరతశంఖాంభోజః నిధుల నిష్టార్థ
నిఖిలదానంబున ధ నిశితాంకుశంబు
నరయ హస్తిన్యాతః రాకర్షణమున
నశనిని సురరిపు హరణంబుచేతఁ
బరువడి నిర్జించి ధర్వజ మున్నతంబు
వడి నెత్తె శ్రీకృష్ణుఁ పాదపద్మంబు
సరగ నాయవియు లక్షణగణవాజ
నరణి సేవించె దత్తరసరలంబు.

౨౫౫

మ. తలఁపక ధర్మతతుల్ పరస్పరవిరోధం బొందియుక శౌరియం
దెలమిం బొల్చెను నం చొగిం దెలుపునఁ జ్ఞెన్నఁగ నొచంద్రమః
కలికావిద్యుతిమన్నభాంకములు శ్రీకాంతేశుపాదాంబుజం
బులు మా కెప్పుడు గావుతక శరణముల్ మోదప్రదంబుల్ ధర్మక.

చ. జలరుహుఁ డిందుఁ డెన్నఁ దనశత్రుల మూర్ధమునక నఖంబులక
జలరుహనాభుపాదజలఁజంబులు తాల్చుటఁ గాంచి వైరముక
జలజకులంబుపై నిలిపెఁ జంద్రు నిజాహితతత్పదాంబుజం
బులు ధరియించె మైత్రి నని పూనె నమిత్తృత యద్ది చంద్రుపై.

మ. కమలాంగీకృతుఁ డెప్పు నుచ్చగతి వేడ్కఁ బొంద నొ నంచులో
కమునం జాతెనురీతిఁ దొల్లఁ గమలాకాంతాకరం బొంది వే
క్రమరీతిక గుచఫాలమూర్ధనుకచాగ్రంబుల్ దగం బొందునా
కమలాక్షాంఘ్రిసరోజముల్ మము సుభాగ్యం బొందఁగాఁ జేయు
తక. ౨గిర

చ. తనుణవిభిన్నవిద్రుమవితానసుదృక్పరితఃస్ఫురద్రమా
కరకమలాంగుళీదలసుకాంతు లొనలెచ్చెను గృష్ణపాదనీ
రరుహములం దొగిక సహజరాజదలక్తకచిహ్నకాంతి బల్
సరణిగ వింతతోప హాసన్నభిమండలమండనార్హముక. ౨గిర

తే. గీ. పటల సంతరాపూరితఁ బహ్వానంత
భూరిసౌందర్యశేషసంపూర్యమాణ
విశదపుష్టార్థ్యతలలు సునృతలు సగు
వారిజంఘ లెసఁగుత మద్భావవీధి.

౨౬౦

తే. గీ. అరయ నెవఁడు ముక నందగృహంగణమున
జానుసంచరణమున రజస్సు చూడ

ముగ నలిపె నట్టిపూర్ణుండు * మొగి నలుపుతఁ

జూర్ణముగ మన్ననోరజఃస్సును నిరతము.

౨౬౧

మ. అల కాంతి హరినీలకాంచనముల * హస్తీంద్రహస్తంబు వ
ర్తులతాధర్మమున * మృదుత్వగుణమందుం గుండసంఘల్లమా
లలనుం బోలుచు నొడ్లయూరువులఁ బోల్పం గాక ద్వంద్వాత్మతఁ
జెలఁగు వారలయూరుయుగ్మము లఁబ్బిద్రవభావంబున.

తే. గీ. అరయ గతనిజలాభంబు * లయ్యు నెపుడు

స్వాశ్రితేందిర కధికనుఁఖాళి స్వాశ్రి

తాంబరంబున కతివికాశంబు నొసఁగు

హరితోడలు వైశ్యజనకంబు * లగుట యెల్ల.

౨౬౩

తే. గీ. వరసువర్ణవర్ణాంబరభాసి రుక్మి

ణీముకుందకటిద్వయ * మోము ము

భంగసాంద్రసంధ్యాఘనసంగతశిఖ

రోల్ల సద్దేమనీలగిఁగృహమితంబు.

౨౬౪

తే. గీ. అమలపీతాంబరాంచిత * మగ్ర్యరత్న

ఖచితరాజితకింకిణీకాంచికాది

జాతకాంచియు నై యొప్పుశౌరిపీన

సన్నితంబ మెన్నుము మానసను నిరతము.

౨౬౫

తే. గీ. రమ్యమేఖలాశ్రితరత్న * రాజికాంతి

తరళకాంతిభారంబున * దగి వినమ్ర

మయ్యెనో యనఁ దగి రమాబ్జాక్షినీవి

కాంతు లాపాదపద్మంబు * గా వెలుంగు.

౨౬౬

చ. వ్రజభువి నెన్నిరజ్జులకు * బద్ధము కానిజనార్దనోదరం

బు జలరుహాక్షి రుక్మిణీ సముష్పిసరత్పులకాళిశోభి యా

నిజభుజసన్నాశమున ♦ నేర్పునఁ గట్టఁగఁ జాలఁ జిక్కఁడే
యజితుఁడ యయ్యుఁడ్రేమ మనుఁప్రాంచదు దారసుదామపాళికా.

క. హరివళి రాజ్యలైఁ ద్రిధో

దరగతమై యంకగతసుధాకంధిసుతా

స్ఫురితకరోచ్చాంగుళికాం

తి రహిం జెలఁగెను ననంగ ♦ నిఖిలస్తుతమై

౨౬౮

క. హరిసూక్ష్మ రోమలత త

ద్వరనాభిం జొచ్చి వెడలి ♦ మైఁ బ్రాఁకెడుసం

స్ఫురదబిజాకటాక్షో

త్కరరాజిం బోలి వెలిఁగెఁ ♦ గడుఁ జిత్రముగాఁ.

౨౬౯

తే. గీ. మహిమ స్వర్ణవర్ణోదరమధ్యలగ్న

శ్రీమనోజ్ఞ రోమావళి ♦ చెలఁగె నరయ

సతులకుచకుంభికుంభయుఁగాపతీర్ణ

మైనమదవారిధారయో ♦ యనఁగ నొప్పి.

౨౭౦

మ. తనురోమావళిసీలరత్నలత కాంతానాభివాపీతటిక

దనరం బుట్టి లసత్కుచాచలతటీద్వంద్వాంతరం బొండఁ బో

వ సభోవ్యాప్తి నలభమధ్యసరణిఁ ♦ బ్రహ్మర్పితస్నిగ్ధకాం

చనసద్యప్తియొ నాఁగఁ దద్వళి సమంఛతైస్త్రిఙ్గిమం బొల్చెడుఁ.

తే. గీ. తగ సముద్దీప్తహారమధ్యగతరత్న

నవ్యకాంతిహృద్యము మనోజ్ఞలసదుదర

బంధబద్ధంబు చంచత్త్రివళియుతంబు

వారలకృశోదరంబు శుభప్రదంబు.

౨౭౧

మధ్యాక్కర. తనర గర్భస్థితవిశ్వతతు లయ్యుఁ బ్రద్యుమ్నముఖ్య

జనకు లిష్టదు భీష్మసుతయు ♦ శౌరియు ననుచు సూచించు

- ననువున విశ్వమందరము * నయ్య మన్నభగాత్రమాత్ర
మును ధరించినవారిమధ్యము ముదంబు నిచ్చుత మాకు. ౨౭౩
- మధ్యాక్కర. కనఁగ సత్తర్కమాత్రైకకలితంబు సకలాపవర్గ
మునునయి హరినాభివివరమున నుండి పుట్టినగగన
మున కూర్చుభాగంబునందుఁ * బొనరి పద్మోపభోగ్యమగు
ఘనపరిణామం బనంగఁ * గాంచె దన్తధ్యంబు ఖ్యాతి. ౨౭౪
- చ. వనధిసుతాముకుందతనువర్తులమధ్యము శిషీతాత్ముల
య్యును గవులెల్ల రెప్పుఁ గల * దోమటి లేదొ యటంచు సందియం
బునన గణించుచుండుదురు * బుద్ధి జామి యది కారణంబుగా
జనములు సందియం బనఁగ * సంజ్ఞితమై తనరారు మధ్యముఁ.
- తే. గీ. విభునిమృదులమనోజ్ఞసుశృత్తమధ్య
భూమి యొప్పెడు లక్ష్మీ యతృప్తివిధము
మదిని భావించి హస్తఃపద్మమున సంత
తయ నాశ్లేషశీలయై * తనరు చుండు. ౨౭౬
- తే. గీ. అఖిలవర్ణ్యలావణ్యగుణైకధామ
మంబుజాక్షునురంబు చిరంబు మిగుల
నల సపత్నీచయకుచలభ్రాంక మయ్య
దాని విశువక లక్ష్మీ సదా వసించు. ౨౭౭
- చ. తతపరిభభీష్టకసుతాకుచకుంకుమలక్ష్మలక్ష్మ్య మా
దితిసుతనైరివక్షము స్వతేజముచేత జయింపఁ గల్గె సం
తతసమదస్ఫురత్పరిణతద్విపధాతుసురక్తకుంభల
క్ష్మతలియుతేంద్రసింహకచారువిశాలతటంబు నెంతయుఁ. ౨౭౮
- తే. గీ. కాన్తుభోద్భాసితంబు శ్రీకామసిగ్ధ
హంబు చందనచర్చితం * బలివిశాల

మింద్రసీలసీలంబు విస్తృతవిభూష

ణాభి విత్థలువత్తుంబు * నమరఁ దలఁతు.

౨౭౯

మ. పురుషోత్తంసునురోనులేపమణియై * పొల్పొందు గందంబునం
గరమున్ శోభితమై చెలంగు కమలా * కాంతాకుచద్వంద్వ మా
దరసౌవర్ణసురమృపూర్ణకలశ * ద్వంద్వోపమానంబు నుం
దర ముత్కృష్టతఁ జెందుఁ గావుతను హృద్యం బద్భుతప్రాణిమన్.

తే. గీ. లలి సమాచ్ఛాదితస్వమూలప్రదేశ.

మారమాస్తనయుగమున * కళులధర్మ

గోష్ఠ యశాశౌరి కర మిచ్చె * గూర్చి నట్టి

స్తనయుగంబును వర్ణింప * శక్తుఁ డెవఁడు.

౨౮౦

తే. గీ. శుద్ధమందస్మితామృత * శోభిబింబుఁ

బూర్ణ సమలమనోజ్ఞాస్య * పూర్ణచంద్రుఁ

జూచి ధరియించె యువతి వత్సోజయుగము

సతతముకుళితపద్మకోశములకాంతి.

౨౮౧

చ. సమము సువంశజాతమును * సద్గుణశోభి నువృత్తరత్న మై

యమరియు నవ్యవశాక్తికసుహారము పీనకుచాకుచంబులం

దమరఁగఁ బొంద నేర దినుమంత యెడంబును వృత్తశీలవం

శము లవి తేజరిల్ల విట * మాన్యగతిం గఠినాంతికంబునన్. ౨౮౩

మ. అని శార్ఙ్గగ్రహణంబునందును గుణై * కాకృష్టి నారాచధా

రణసంధానములందు మాధవచతుర్హస్తాబ్జముల్ పొల్చి కా

మునికేళి గమలాకచగ్రహమునన్ * బాల్పొవరీరంభమం

దును గండగ్రహణాధరక్షతములన్ * తోచుం బ్రవీణంబులై.

చ. తలఁపఁగఁ బ్రస్ఫురన్తరక * తద్యుతులున్ సఖరమృమాక్తికం

బులు నతిదీర్ఘముల్ విభునిపూజితహస్తము లెన్న నాలుగు

ఫలితసుప్రస్థితాగణితవైభవశోభితపారిజాతశా

ఖలగతి నొప్పుచుండు నతఃకామితసత్పురుషార్థదంబులై. ౨౮౫

తే. గీ. శౌరిచక్రము హతదైత్యచక్ర మతని

శంఖము స్వనధిక్రృతశత్రుశంఖ మతని

పద్మ మది ధ్వస్తపరముఖపద్మ మింక

నతనిగద యది పాపగదాహంబు.

౨౮౬

తే. గీ. శత్రుల కనన్యా మయ్యు నిజప్రహర్ష

దం బగుటఁ జెల్లెఁ దదసి సంధక మనంగ

విరహిణీతాపదుండయ్యు విశ్వమునకుఁ

జంగ్రుఁ జానందకరుఁ డౌట నందియంబె.

౨౮౭

తే. గీ. శరములఁ నపారముల శత్రుసంఘదైన్య

కారి యయ్యును ద్రిసతంబు శౌరిచాప

మల్లై సద్వంశభవులు గుణాధ్యులరయ

నన్ని వేశలఁ నతులు సమిధు లయ్యు.

౨౮౮

చ. ఘనవలయాంగుళీయమణికంకణదీప్తుల వెల్లుచు నుద

ర్భననుగ దాబ్జశంఖముల రాజలి వర్తులమై త్రిరేఖిశో

భనమణిబంధకాంతివిభవంబున శోభిలి శోణపద్మభం

జనతలరంజితం బయిన శౌరిక రాఘము మమ్ముఁ బ్రోచుతఁ.

తే. గీ. అరయఁ బూర్ణ మనోరథుఁ డయ్యు వేని

బంధమును గోరి మఱచు సర్వంబు నట్టి

కంధిబాక్ష్వణత్కటకంకణముఖవర

భూషణాంచితకరములు ప్రోచు మమ్ము.

౨౯౦

తే. గీ. వృత్తములు త్రిరేఖంబులు వివిధరత్న

దీప్తములు సగుశ్రీశ్రీశక్తివివ్యకంఠ

రములు గెల్చు విష్వక్సీవఁడ్రత్నచిత్ర
ము లగుశంఖశేవధులను • బాసర మహిమ.

౨౯౧

తే. గీ. రత్నలసితపరిత్రితఁడ్రమ్యచిత్ర
భూషణవికాసితము వృత్తమును ద్రిరేఖ
మును విమలహారజుష్టంబు • వనధిజేశ
కంఠ మది స్మరణీయంబు • కడఁక నెపుడు.

౨౯౨

మ. సరసేందీవరమల్లి కాప్రవిలసఁజ్జాతిస్ఫురచ్ఛంపకా
భ్యరుణాశోకమృదుప్రసూనరచితం • బభ్రాగ్ర మాకృష్టమా
ల రహిఁ దద్గళగ్న మాకనకసీలస్ఫారముక్తాబ్జరా
గరుచిప్రోజ్జ్వలదభిజాకరలతం • గా నెన్న నా నారయఁ.

౨౯౩

తే. గీ. బంధవిరహిత యయును • సింధుసుతకు
నతులమాంగళ్యసూత్ర మొప్పారె నిత్య
బద్ధమై ముగ్ధకామినీభవ్యకంఠ
యోగ మది గల్గ మోక్ష మే • నొల్లరు కద.

౨౯౪

ఉ. మంగళ దేవతాబ్జదలఁమానితనేత్ర ధరించినట్టి స
స్కంగళసూత్ర మద్భుతసఁమంచితసీలమణిప్రశోభిత
స్కంగళకంఠము విడిచి • మానుగఁ బాయఁగ లేదు మున్ను త
త్సంగతిఁ బాయ నేర దిఁకఁ • దద్దయు నిప్పుడు పాయ దెన్నఁగా.

చ. నిజహరిణంబు దూరమున • నిల్చి రదీయవిలోచనంబుల
నిజసితబింబమందుఁ గడు • నేర్పునఁ జంద్రుఁడు నిల్పుఁ గాక యా
విజయికుచిన్చిత్రాశ్రయము సువృత్తము లోలపరాలకంబు నం
బుజనిలయాస్యము లలితఁమోహననేత్రముఁ బోల నేర్పునే.

తే. గీ. గణ్యమాణిక్యశోభి ముఖము సదాంత
రనికషోపలాగమభాసి • రమ్యమా

కంబు మానార్హానీలాశ్చ కంబు సగుక

రండమును గెల్పు శ్రీనాథుగండయుగము.

౨౯౭

మధ్యాక్కర. అమలచంద్రోపమితంబు ♦ నఖలసౌఖ్యచయప్రదంబు

విమలసౌందర్యదుగ్ధాబ్ధి ♦ ఫేనకల్పం బోష్ఠకాంతి

రమణీయతర మగునింది ♦ రానాథుమందస్మితంబు

రమణ మాయఘపాళి నడచి ♦ రక్షించుఁ గావుత మెపుడు.

చ, అమలము కోమలాచ్ఛదరహాసదశాకలితైకదేశము

త్తమకమలాకపోలలలితక్షతకారణభూత మచ్చరూ

పము వరకుండకుట్టలనిభంబు గడున్ నిడిడంబు యాదవో

త్తమురదనాళి నాదుమది ♦ ధ్యానము నేయుదు సర్వకాలమున్.

తే. గీ. మహితసన్తాన్యలావణ్యమధునివిడము

సలలితాష్టానచంపక ♦ సంపదంచి

తంబు లసదున్నతాగ్రంబు ♦ వైత్యరిపుని

సరస్వనాసాపుటము మాననమునఁ దలఁతు.

300

మధ్యాక్కర. నుతము వ్యక్తాతికోమలమనోహరవర్ణపూర్ణంబు

శ్రుతిచయార్థసువృత్తి మధురశోభనస్వర మత్యగాధ

మతులితక్లేశదుర్విషశమామృతవర్షకల్పంబు

శ్రీతు నన్ను నిజతత్త్వ మెఱుంగఁ ♦ జేయుత హరివాగ్విభవము.

మధ్యాక్కర. నానావిధానుపమనుణి నానావిధవిచిత్రలసిత

మీనోపమోజ్జ్వలకనక ♦ మిహిరాభకుండలయుతము

శ్రీనాథుకర్ణయుగళము ♦ శ్రీసుభగము వినుఁ గాత

దీనభవార్తమత్తుతు లుదీర్ణత సతతంబుఁ బ్రీతి.

30౧

శా. అంభోజాతవిశాలకోమలసుదీర్ఘాంచత్సుపత్తిప్రభా

సంభావ్యంబును సంచలన్తధుకఠిజాతోల్లసత్తారమున్

శంభుస్వఃపతిముఖ్యవాంఛితకటాక్షశ్రీవిలాసంబు ను
జ్ఞంభిశ్రీధరనేత్రయుగ్మము నిరీక్షించుకొననం బ్రీతిమై. 303

చ. వరకుటిలాలకంబు మణివర్గమయోజ్జ్వలపట్టబంధముకొ
దరలసితాలికద్వయము ♦ తద్ద కురంగమదాత్మపుండ్రభా
సురము విశాల మాదితిజనూదనుదివ్యలలాట ముల్లస
త్కరుణ మదీయఫాలలిఖితం బొనరించు శుభప్రదంబు గాక.

తే. గీ. శ్యామము త్రివక్రము విధిముఖ్యామరేశ
రాజిసామ్రాజ్యదానకారణసులీల
మంగజాగ్ర్యచాపాకృతి ♦ యంగజాత
జనకుభూమండలము ప్రోచు ♦ సరవి మమ్ము. 304

ఉ. ఏయధరంబునుండి జనియించురసంబున లుబ్ధచిత్తయై
శ్రీయువతీలలామ యదునింహునివక్షమునకొ వసించు నె
డ్డేయధరంబు వేణువున ♦ నేర్పడ నుండెడు నట్టియాప్రణా
ళాయత కాంతిహృద్యదువరామలమృద్వధరంబు వొల్చెడుకొ.

చ. అమరంగ దేనియం దుదిత ♦ మానమృతంపురంగంబునకొ ఘణీం
ద్రమృదులశయ్య నిత్య మజరామరణం డగుచుకొ నుఖించు శ్రీ
రమణుడు పక్వబింబసమరమృతమం బగునట్టిసాత్త్వితో
త్తమదయితాధరోష్ఠము సదా నను జేయుత సంపదన్వితుకొ.

చ. సరసుడు దేనిచుంబనము ♦ నల్పులఁ గృష్ణుడు నిత్యతృప్తజై
పరగు గతాన్యతృష్ణుడు డయి ♦ భాసురకుండలరంజితంబు స్వ
గ్ధరచితరమ్యసత్ఫలకరాజనిభం బగునట్టియారమా
తరుణికపౌల మర్చిలి సదా నను జేయుత సంపదన్వితుకొ. 305

తే. గీ. అతులవశ్యాన్తరక్తరసాక్షరంబు
ప్రియవశీకరణోచిత ♦ మయినకనక

యంత్రవరమును బోలెడు సట్టిదశన

పదయుతరమాకపోలంబు ♦ ప్రథమ మించు.

30౯

తరువ్రాజు. అంతర్నిగూఢహేమామాంకురితాన

నాంచితం బయ్య ముఠాసురవైరి

కాంతామణీనాసికాభూషణమణి

కనక ముక్తామయఖ్యాతి వహించె

వీరి గాదే యది ♦ ప్రియవధూభవ్య

విశదపీయూషార్ద్ర విమలోష్ఠబింబ

సంతతచుంబన సద్యాగ్యులకును

జగతి నెం దామయ సంగతి గలదె.

310

మధ్యాక్కర. అమలముక్తాత్మక మయ్య ♦ సతివనాసాభూషణమణి

సమృదుతాకాబ్ధిజోషానుష్ఠ క్తయై తదపాంగబాణ

సమితిభిన్నం బయ్య విడిచి ♦ చన లేక పరిలంబి యయ్యె

దమి నిక హరి వశ్యుఁ డగుట ♦ తగ నసాధ్యంబే తలంప. 311

తే. గీ. వినుతనాసాఖ్యచంపకభీతిచలిత

మీక్షణాంబుజాతార్పితహృత్సముత్సు

కం బధీరజవంబు భృంగతతిసంప

దను యదుపరాజ్ఞప్తపాంగంబు ♦ తద్ద గెలుచు.

312

మ. హరి హేమాంగిని నీలరత్నసదృశాపాంగి బ్రవాలోల్లస

చ్చరణా సుస్థితమాక్తిక మరకతస్కంధాభవేణ్యాశ్య సుం

దరి నైహూర్యనఖా నఖతులసన్తాణిక్యపుష్ప వరా

ధరగోమేద రదోచ్చవజ్ర దగఁ జెందం జేయఁ దాస్వప్నపుష్క.

చ. కలికిమనోజ్ఞ కాయమునఁ ♦ గార్వ్యము లంచితజ్వేర్మయ మెన్నఁ గుం

తలములఁ జేతులం మఱి కన్ గనులందును మధ్యమందు నూ

- రుల సతిచంచలత్వము నిఁకరూఢి నదృశ్యత మార్దవంబును
 * గల విభకుంభగుగ్విజయింకంధిసుతాకుచసీమ లేని వా. 308
- తే. గీ. లలి రమాహరిభ్రూమధ్యలగ్నమృగమ
 దీయతిలక మొప్పారె నది నికషోప
 లోపరిగతంబుఁ గందర్పచాపలగ్న
 మయినయసిఁతోత్పలాస్త్రంబు * ననుకరించి. 309
- తే. గీ. నిరతమును బరస్పరమనోహరశరీర
 సంగమున మత్తపట్టదాభంగకాంతి
 నెంతయును ఘల్లపంకజకాంతి లసిత
 ములు రమాశౌర్యసాంగముల్ * ప్రోదు మమ్ము. 310
- చ. విమలకిరీటభానుఁ గని * భీతి నధోముఖులంబమానమై
 యమలముభేందునిం గని భయంపడి యున్నుఖమై యరాతిమ
 ధ్యమున భ్రమించుయోధుగతిఁ * దల్లడ మంచుతమంబునాఁగఁ ద
 ద్భ్రమదలకాళి కర్ణయుగభాగసిఁతోత్పలకాంతి దాఁగెడున్. 311
- ఉ. శ్రీకలితంబు నీలచమరీమృగవాలభరాభమున్ స్ఫుర
 చ్చీకరరత్ననన్దుకుటఁసేవితమున్ మఱి యుల్లసత్సమా
 ఘాకర ముజ్జ్వలంబు నగునాకమలాచ్యుతమాళిదేశమున్
 జోక నుతింతు సంతతము సుస్థిరభద్రము కోరి భక్తితోన్. 312
- వ. ఏతాదృశానన్యసామాన్యగణ్యలావణ్యప్రావీణ్యంచచ్ఛరీరు లగు
 నక్కారణశరీరు లమందానందంబుల సౌఖ్యవాద్ధి నోలలాడునెడ.

— (వసంతర్తు వర్ణనము.) —

పంచచామరము. అనన్యయోగ్యశౌరిభోగ * యాటఁ గృష్ణనానతిన్
 వినోదరీతి మూలలక్ష్మి * వేగ మూలమాధవం

బునక వసీరమాత్మగత్వమున వహించె మాధవం
బునక రమేశుప్రీతికై నమ్రముత్సుకత్వ మేర్పడక.

320

తే. గీ. మాధవాగమమున మూలమాధవగత

యైననిజమూలవరలక్ష్మి ♦ నంతః దనదు
బుద్ధిఁ దెలిసి క్రీడామాధవుం డచటికి
నరిగె వేడ్కఁ గ్రీడాలక్ష్మి ♦ యనుగమింప.

321

తే. గీ. అనిలమర్దితఘర్త బింబద్వంగుఁ డగుచు
హేమచార్వంబకుం డంబుఁ జేక్షణుఁడు ప్ర
సూనమృద్వంఘ్రితలుఁడు శ్రీశుంఘ గనియె
లలిని రమణీయమాధవలక్ష్మిఁ జెంత.

322

సీ. వరబహ్నిబహ్మతీః ♦ బ్రసవాననాంచిత
నలికులోత్పల్లాలకాలిలసిత
సత్పల్లవప్రాంతశాఖాభుజను మఱి
• లలికామృదులగాత్రి ♦ లలితశోభ
రక్తనర్ణాంబరాంజిత మాద్యత్వి
కౌఘసుస్వనను శుకౌఘవాక్య
చాటువు వరపలాశప్రసూనాధర
ఋతుమతి గ వనదేవత నెఱింగి

ప్రణయకోపలజ్జాభరవతియయి పతి
మోముఁ గనురుక్మిణిని దేర్చి ♦ ముద్దుగొనియె
నీతలం విడి యుత్పేక్షణీయమ కద
యీవె కావె తద్రూపంబ ♦ వింతి యనుచు.

323

తే. గీ. కుసుమసంచయకంపనగురుమనోజ్ఞ
నజలశీకరదక్షిణసలలిత ని

లవ్యజనపాణియై వేడ్క-లలి వనరమ
మనుజమానసమండను ♦ ననుగమించె.

3౨౪

తే. గీ. సకలదర్పకదర్పకాస్త్రాయితంబు
లగులసత్సహకారసంవాంకురముల
స్వరహస్యమంత్రోత్కరజపముల నన
మందరుతములఁ గోకిలబృంద మొప్పె.

3౨౫

తే. గీ. మాన మిత్తటి తగ దింక ♦ మానుఁ డనుచు
నబ్జవదనాధరామృతం ♦ బానుఁ డనుచుఁ
గాంతలకుఁ గాంతులకుఁ దెల్పుకరణి నొప్పెఁ
గునుమచుంబనకృద్భృంగకులరుతములు.

3౨౬

తే. గీ. పథికయువతి మరుత్స్పర్శపథమున విర
హార్తి నలికులాలికులాలి ♦ యనిలుఁ గూడి
యరిగి పతిమోలఁ దనయార్తి ♦ నమరఁ దెలుపుఁ
గాక యను చశ్రువులఁ జల్లె ♦ గాలిత్రోవ.

3౨౭

తే. గీ. మధునియుక్తభుజంగాళి ♦ మదనగుచిర
మైనయోషిత్సనమున నవీనశివుని
వ్రాసె నన నల్లు నఖిపదరాజకళను
మఱియు వసనచ్యుతిని మృగమదముచేత.

3౨౮

తే. గీ. అసితకంఠతఁ గరయుగళాంబుజాత
వేష్టితనుమూర్ధతను హృన్నివేశనంబు
నమర సమదృశ్యతను జిరతాంతవదన
ములను రుచిరత రచియించె ♦ మొగిని వేడ్క.

3౨౯

అ. వె. మదనవహ్ని సఖుని * మఱి ప్రియశీతలు

నహహ కుసుమగంధ * నహ ననిలుని

దద్ద గొలిచిరి సురతస్థూనములు లుప

రతమనోజరణులు * రహ జనములు.

330

తే. గీ. చిత్రమె వసంతవేళల * జిగురుబొండ్ల

కొంగిల్లింతల గోరుట * కడక నరులు

తరువులును సరాగంబులై * తద్ద వాయు

చలితనులతాపరిరంభ * ముల వెలయగ.

331

తే. గీ. తనరా జింక జనించు వీరి కని చెంతక వారి బూజించి పా

వనదాక్షిణ్యము గోకిలాళిమధుర * త్వంబుం బ్రవాలాలినూ

తనరాగంబు శుకప్రియోక్తు లలిగీతంబుల్ మధుస్నాన మ

ర్చనముక సత్సుమరాజి ఛత్రిము తరుఁచ్చాయక వసంతుండిడె.

ప. ఇవ్వీధంబున నమ్మాధవుండు సుధాపాథోధిసుతానమేతుం డయి

యమ్మాధవవేశం గ్రీడించుచుండ నంత గతిపయదినంబులకు. 333

— (గ్రీష్మర్తు వర్ణనము.) —

తే. గీ. మహితనిజబలకరదీప్తి * మఱుగుసఱుచు

మూలమాధవమాధవశ్రీల నడఁప

నెఱిగిడిమి బొల్చె గ్రీష్మండు * నిజహితార్థ

మొనర మాధవుఁ డయ్యుపవనము సేరె.

334

చ. అల వనమాధవుండు తపనాధికకాంతి జయింప గ్రీష్మఁ డ

ప్థులకు వసంతపుష్పనివహంబును శుష్కముగా సమీరునిక

లలి నతితప్తుగా నలికులంబును జంపకకంపితంబు గా

జలఁగి పికాదిపక్షితతి * ధీప్రము మూకను గాఁగఁ జేసె హా.

మధ్యాక్కర. అరయంగ శీతలోదకము ♦ నల యనుష్టాశీతధరణిఁ
గరము భానుకరోష్ణితములఁ ♦ గావించి గాలి నూర్వగతిఁ
దిరుగఁ జేసి త్రివృత మయ్యు ♦ దేహ మమ్మాత్రపాత్రముగ
సరగఁ జేసి దవాగ్నిఁ బెంచి ♦ జలము నింకించె గ్రీష్మండు. 33౬

తే. గీ. అల నిదాఘభయంబున ♦ ననగ శివుఁడు
గంగఁ దాల్చె రమాపతి ♦ కంధిఁ జేరె
నరయఁ బంకజవిస్తరుం ♦ డయ్యె నలువ
యహనా పరు లోర్తురే నిదాఘాతపంబు. 33౭

తే. గీ. అప్పుడును సిద్ధు లలఘుపంచాగ్నిమధ్య
మునఁ బ్రహృష్టరోమాభులై ♦ కనులు మూసి
కొనుచు ధ్యానింతురు ఫలము ♦ కోరువారి
కరయఁ గలదె యసహ్య మెం ♦ దైన నహహ. 33౮

తే. గీ. గాలి కృష్ణపదాబ్జయుగ్మంబు నిచటఁ
దాఁకుచు సుశీతలుం డగు ♦ దాపవహ్ని
నుజ్జ్వలంబుఁ గా నచ్చట ♦ నొనర లేవుఁ
జపలులస్వభావ మిది కాదె ♦ సరవి నెందు. 33౯

తే. గీ. నాగరులు గిరికుంజగణంబుఁ జేరి
తగఁ బ్రియాపయోధరకుంభతటిని గాఁగి
లించి తదధరామృతము సేవించి తాప
మును విశాసయు నార్తురు ♦ ముదము మీఱ. 3౪౦

తే. గీ. తనర శ్రీకృష్ణముఖచంద్రదర్శనమున
నెలమిఁ దద్దృష్టిపీయూషవృష్టివలనఁ
దపనుతాపంబు నెఱుంగక ♦ ద్వారవతిని
జనులు సుఖించు చుంకిరి ♦ సౌఖ్యవృద్ధి. 3౪౧

————— (వర్సర్లు వర్ణనము.) —————

వ. ఇవ్వడువునం దపనగ్రీష్టులు విజృంభించి యుండునంత. 382

తే. గీ. జలదగణము సవర్ణుఁ డొజలజనయను
నకు సహాయార్థ మేతెంచె ♦ నా సమీప
గం బయి నిజాంగముల భానుఁ ♦ గప్పి గ్రీష్టు
జలములను గప్పి పోషించె ♦ జగము నెల్ల. 383

తరువోజ. ధర నెన్న విష్ణుపదం బాశ్రయించి

తగ నర్థులకు వారిధిధారలు గురియు

సరళుఁ డౌఘనునకు ♦ జడనాయకుఁడును

సారథ్య మొనరించుఁ ♦ జాలఁగా నెపుడు

నిరతంబును ముకుందనిర్మలచరణ

. నీరజార్చితసర్వనిజవిభవనకుఁ

బరీకింప నుపకారపరునకు నెందుఁ

బరంగ సాహాయ్య మెవ్వఁడు నేయఁ డొక్కొ. 384

ఉ. భావన సేయ శోకహరఁవారి జగంబుల కెల్ల నిచ్చుమే
ఘనశికిం గడుక్ విమతుఁ ♦ డయ్యును ద్దన్త నయోగకారిగాఁ
జావె సమీరుఁ డొప్పె దగఁ ♦ జోకఁ బరోసకృతిప్రలగ్నన
ద్యావుల కెందు శత్రులు నుదారశుభావహు లొట చిత్రమే.

మ. పరవిద్యుత్తతి వక్రశక్రధను వొప్పొక్ ఖాశ్రయంబై పయో
ధ్వజ ముద్గర్జల వర్షముం గురియ భ్రాంతస్వాంతులై భీతిఁ జెం
దకు లోలాక్షీకటాక్షమున్ బొమయు నన్తధ్యోర్ధ్వ గాంచత్పయో
ధరమున్ నెంజి క్వణత్సుభాషణతతిన్ ♦ దా రొందుటన్ మాన
పుల్. 385

చ. జలకణమాత్ర మంబుధి యొసంగ సరిత్తుతికిం బయోధికిం
జలముల వృద్ధి గా ఘనుఁ డొసంగెను విష్ణుపదాశ్రయండు నె
డ్డిల నుపకారి యానరున • కింత యొసంగినఁ గోటిగుణ్యులై
వలనుగ దాతఁ జేయదె స్వవర్గముతోఁ దగ వృద్ధి గాంచఁగఁ.

తే. గీ. గ్రీష్మసత్త్వ మసహ్యమై • రేగియు వడి
నంబుదాగమహృత మయ్యె • నదియ యుక్త
మమర సర్వంసహజీవనము హరించు
వానితేజంబు నిరతంబు • పఱలఁ గనునె.

3౪౮

— (శరదృతు వర్ణనము.) —

నీ. అలసాధుజనమానసాకృతి సరసుఁ
దగఁ బరిశోధించి • తద్వదనని
భాంబుజచయముఁ బ్రహర్షంబు నొందించి
మించి పంకంబు ఖండించి మఱియుఁ
దద్ధన్నభోగతిఁ • దనరునభంబు ఘ
నాపిధానరహిత • మగుటఁ జేసి
యలఘుతమ మడంచి • హరివీర్యకీర్త్యాభ
సూర్యోడుపులకాంతి • స్ఫుటము సేసి
యతులసంసారబంధంబు • ననఁగ భిక్షు
వఃజలకును బ్రావృట్కూలబంధనమును
సరగఁ ద్రెంచి మోక్షానందసత్ప్రవాహ
తులితగోక్షీరవరపానముల జనముల.

3౪౯

తే. గీ. ముదితులుగఁ జేసి సచ్చాస్త్రమునకు నుద్ది
యై నముజ్జృంభితం బగు • చమరై జూడ

నతులవరశరత్సామాజ్యః మంత ధరణిః

గరము సకలజనానందః సరణి నెప్పి.

390

సీ. గణితపద్ధానేవ్యః గుణరాశివిస్తృతి

కారి స్పష్టీకృతః శారదైక

ఘనసదానందుండు య కంపితభోగిరా

ఘోరసన్ధాన్యః ముందు మఱియు

సన్తాగ్రసంశ్రితాం చత్పంకశోషణ

కరుణును సత్పాంథః ఘర్తహరుడు

నొసర విష్ణుపదాశ్రయిండును బరిలస

త్పూణ్యాంబుపూతుం డగణ్యసుఖదుః

డనవరతము రామా యోగిజనుల కరయ

భీమచరితుండు సద్వంశవితతి నెపుడు

స్వాగేమమునఁ బ్రేమాలంబనై కశబ్ద

హృద్యవదనంబుగాఁ జేయు నిధికి రి.

391

తే. గీ. సుమనఃశికి సుజ్ఞేమ యమరః గూర్పు

పుణ్యః డీక్షితి సువ్యక్తమూర్తి మాగు

తుండు సచ్చాత్రమందు సద్గురుని బోలి

సేవ్యః డవ్యేళ మూర్ధాభిషిక్తుః డయ్యె.

392

— (హేమంతర్తు వర్ణనము.) —

తే. గీ. పతివియుక్తనారీముఖపద్మములను

బద్ధతతితోడ శిథిలమై యపరగఁ జేసి

యలప్రబోధకల్పకు రవి యల్పకాంతి

యతుఁగఁ జేయుచు హేమంత యొప్పె నంత.

393

తే. గీ. ఇనుఁడు నుష్టకరుం డయ్యు ♦ హిమచయ్యాద్ది
తాంగుఁ డౌచును స్వకరంబు ♦ లగ్నిఁ జేర్చి
జలధిఁ దఱుచుగఁ జొచ్చెడుఁ ♦ దలఁప నింక
నబల లెట్లొర్తురు హిమంబు ♦ నట్టివేళ.

378

సీ. మాధవంబున మూలమాధవంబున వేడ్క

మాధవవనమాసమానసరణిఁ

దగ నిదాఘమున సదాస్వాద్యధరసుధా

స్వాదనలీలావిఁనోదములను

వర్షాగమమున సవర్ణతామైత్తి) ఘ

నామర్షరహితత ♦ ననఁగ నెలమి

నల శరత్తున మరుదానీతసారభాం

చితసర్వతీర్థాళిఁ సేచనముల

నలఘు హేమంతశిశిరవేళలఁ గరంబు

నిత్యనిర్భరపరిరంభఁనిరతిఁ దనరి

భక్తిఁ జీకృష్టు లిల ననిరుద్ధగతుల

సంచితవిభూతితోడ రమించి రంత.

379

— (ప్రద్యుమ్న కుమారజనన వర్ణనము.) —

సీ. మారుఁ గుమారునిం ♦ బడయ నుమావతి

మర్త్యానుశిక్షణమాస్యశీలఁ

డయిన కృష్ణుఁడు సేరి ♦ ప్రార్థించి వరమును

బడసి రా నంతలోఁ ♦ బడఁతి భైష్టి

మహితసంతోషాల్లిమగ్నమూర్తి యగుచు

మోదాశ్రుధారల ♦ మొగిని భర్తృ

చరణముల్ కడిగియు ♦ వరకాయకనకంబు

కృష్ణార్పితము సేసి ♦ కృష్ణగాత్ర

వరహరిన్కణి నిజకరఃపశము సేసి

కొని ధరించెను స్తురు గర్భమునను వేడ్క

నతివ యవిముక్తకబరి యశానబ్జ యట్టి

కాంత యేయర్థము లొందఁ ♦ గాంచ దొక్కొ.

371.

చ. అల గజరాజరమ్యగతి ♦ యభికుమారిక తన్వి కాంతుసే
వల మదనాత్మకంబును శుభస్థితిఁ దాలించె గర్భమందు ని
స్తులితనరానుకారిచరితుం డగుకాంతువియుక్తి భీతమై
కలఁగుమనంబునందును దగం ధరియించెను వెండి దానినే.

తే. గీ. మారుని గుమారుఁ గనియెను ♦ శౌరి కల జ

తారి కనురూపరూపుఁ దా ♦ సంత బైష్ణి

యొనరఁ బ్రాచీనకవివిషయని నిశేషఁ

గాతికతపూరితాశు దిక్కాంత పూలె.

372

తరువోజ. తనచిహ్నమును జెవిఁ ♦ దన యస్త్రరాజి

దంతోష్ఠదృగ్దోషఃపదమున స్వాంగంబు

తనుమధ్యమునఁ దనధనువుఁ గన్బొమలఁ

దనమార్చి నీలకుంతలములయందుఁ

దనమంత్రి వనమాలఁ ♦ దనమిత్తు నాస్య

తటిని వాక్కునఁ దేజిఁ ♦ దగ సమర్పించి

తనతండ్రిగాత్రంబుఁ ♦ దాఁ జేసి యతని

తనయుడై జన్మించెఁ ♦ దా స్తురుఁ డనఁగ.

373

తే. గీ. విమలతారుణ్యలావణ్యపీర్వధైర్య

విపులకారుణ్యముఖ్యద్రవిణగనాఘ్యఁ

దాకుమారుడు ప్రద్యుమ్నః • డనగ నెగడ

జగతిఁ బ్రద్యుమ్న ముఖ్యాంశః జాతుఁ డగుచు.

3౬౦

— (గ్రంథసమాప్తిమంగళము.) —

మ. చిర ముర్వీపతిమాలిరత్నఘటితః శ్రీపాదపీఠం డిట
స్థిరుఁ డబ్జాసనముఖ్యఫాలలసితః శ్రీపాదరేణుం డట
వరనిశ్చేయసపాఞ్ధసజ్జనమనః పాథేయగేయోదయః
డిర నాథుండుగఁ బాలుచ్యుద్వారవతి మా • కిష్టప్రదం బయ్యెడు.

తే. గీ. ఒనర మణిమంజుమాళివిద్యోతితాశుఁ

దార్యుఁ డల పురుషోత్తమం • దార్యవృత్తుఁడు

తలసముద్రమధ్యంబున • ద్వారవతిని

వెలయు రుక్మిణీసహితుడై • వేడ్క నెపుడు.

3౬౨

తే. గీ. సకలకుశలైకగవ్య ప్రశస్తకీర్తి

సహిత భజకజనపుమర్థః చయకరి పురి

యల కుశస్థనామిక • ద్వారక యది

నాడుమది నెప్పుఁ జేయుత • నర్తనంబు.

3౬౩

మ. స్వకరాంభోజసదాతపత్త్రమును సఃస్పృహస్త్రాఖ్యరాజ్యాప్తిఁ జి
త్సుకరాందోళిక దాస్యమాల గళమండు హస్తయుగ్మంబునం
దిక స్వాంఘ్రిర్చనకంకణంబుఁ బ్రభుఁ డబ్జేశుండు తచ్చింతనా
ధిక హేమంబు సుయుక్తిరత్నములఁ బొందించు ధరిత్రి నను.

మ. అరయ్ హంసమనోహరంబు కవిభృంగః గానేవ్యమ్య భాషితో

త్కరముక్తాళి నవప్రబంధజలజాతం బీశునంఘ్రి రమా

వరపాణిఁ దివిజాంతరంగముల సర్వం బయ్యెడు శారదా

పరితోషంబు స్వహృల్లనద్గుణము తా • వాయుప్రసిద్ధం బగు.

శా. శ్రీనూమంగళదేవి తత్పతి కథాశ్రీనాయికానాయకుల్
గా మాన్యం బగురంగవిత్తలకృపాశంధ్యంతరాప్రాక్తిర
త్నామోదప్రద రుక్మిణీపరిణయాశ్చైతత్కృతిః ధీమణుల్.
భూమిః సన్మణిగొండవేంకటకృతంబుం బ్రావణాః బ్రాధ్రితుల్.

— (గీతాంధాంత పద్యములు.) —

ఉ. తార పటేన పారద నుభా హిమ చందన పుండరీక పా
కారిగ జామృతాంశు శరదాగమనీరద మల్లి మందరో
ద్ధారియశస్సుకాంతి కలధౌతధరాధర గాంగవారి బృం
దారకధేను వాజముఖ నారద సన్నిభకీర్తిశోభితా. 3౬౭

క. కవివిద్వజ్జనపోషణ
ప్రవిమలచాతుర్యమృదులభాషణ స్వజనా
నవరతనమృతోషణ
నవముగిరుచిలసితభూషణా సుగుణనిధి. 3౬౮

సుగంధివృక్షము. శ్రీలసద్గృహంగణా గర్భిణునంద్యసద్గుణా
శీలసత్యపాలనా ప్రసిద్ధకీర్తిభాజనా
మౌలితాఘసంఘ ధీవిశాలమాళి రాజగో
పాలకృష్ణయాచభూమిపాల సచ్చభోదయా. 3౬౯

గద్య. ఇది శ్రీప్రసన్నపాండురంగవిత్తలారాధక
మణిగొండ వేంకటరమణకవి విరచితం
బగు రుక్మిణీపరిణయ కావ్యంబునందు
సర్వంబు నేకాశ్వాసము.

రుక్మిణీపరిణయ కావ్యము

సమాప్తము.

